

Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
Odbor Parlamentný inštitút

Edícia: Informácie

01/2020

Ústavné, zákonné a medzinárodnoprávne zakotvenie štátom zriadených ľudskoprávných inštitúcií v Slovenskej republike

Vypracoval: Mgr. Eduard Csudai, PhD., Odbor Parlamentný
inštitút

Schválila: Mgr. Natália Švecová, riaditeľka Odboru Parlamentný
inštitút

Bratislava

25. augusta 2020

Anotácia:

Materiál približuje problematiku vzniku, zriadenia, zákonného, resp. ústavného ukotvenia a medzinárodnoprávne aspekty vytvárania ľudskoprávných inštitúcií v podmienkach SR. Analýza sa zameriava na štyroch hlavných aktérov: Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Verejný ochranca práv SR, Komisar pre deti a Komisar pre osoby so zdravotným postihnutím.

Kľúčové slová:

národná inštitúcia pre ľudské práva (NHRI), ombudsman, verejný ochranca práv, komisár, deti, zdravotne postihnutí, OSN

Postavenie Odboru Parlamentný inštitút definuje § 144 zákona NR SR č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky, podľa ktorého Parlamentný inštitút plní informačné, vzdelávacie a dokumentačné úlohy súvisiace s činnosťou NR SR a jej poslancov. Súčasťou odboru je aj Oddelenie Parlamentná knižnica a Oddelenie Parlamentný archív.

V rámci informačnej činnosti Odbor Parlamentný inštitút vydáva spravidla tieto informačno-analytické materiály:

V oblasti vzdelávania Odbor Parlamentný inštitút zastrešuje úvodné inštruktážne semináre najmä pre novozvolených poslancov, účasť Kancelárie NR SR na parlamentnej rozvojovej spolupráci určenej pre zahraničné parlamenty, stážový program pre študentov vysokých škôl, ako aj ďalšiu vzdelávaciu, prednáškovú a publikačnú činnosť.

Materiál slúži výlučne pre poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne alebo iné odborné poradenstvo v danej oblasti. Údaje, použité v materiáli, sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom Odboru Parlamentný inštitút a autorov.

Obsah

1 Úvod	5
2 Proces kreácie, medzinárodné a legislatívne zakotvenie dotknutých inštitúcií	6
2.1 Slovenské národné stredisko pre ľudské práva	6
2.1.1 Vznik a oprávnenia Strediska	6
2.1.2 Základné medzinárodnoprávne atribúty zakomponované do činnosti SNSLP	8
2.1.3 Snahy o presun kompetencií SNSLP na Verejného ochrancu práv SR, resp. posilnenie danej inštitúcie	13
2.2 Verejný ochranca práv SR	17
2.2.1 Vznik inštitúcie	17
2.2.2 Oprávnenia inštitúcie	18
2.3 Komisár pre deti	21
2.3.1 Dôvody a vznik Komisára pre deti	21
2.3.2 Oprávnenia Komisára pre deti	23
2.4 Komisár pre osoby so zdravotným postihnutím	27
2.4.1 Vznik a oprávnenia inštitúcie	27
3 Všeobecné odporúčania ohľadom usporiadania a vytvárania ľudskoprávnych inštitúcií z pohľadu medzinárodného a európskeho práva	30
3.1 Medzinárodné dokumenty ohľadom inštitucionálnej ochrany ľudských práv na národnej úrovni	30
3.2 Európske dokumenty ohľadom inštitucionálnej ochrany ľudských práv na národnej úrovni	33
4 Odporúčania medzinárodných organizácií k jednotlivým ľudskoprávnym inštitúciám v podmienkach SR	35
4.1 Akreditačná komisia GANHRI - odporúčania k Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva	35
4.2 Výbor OSN pre ľudské práva - Záverečné pripomienky k štvrtej správe Slovenskej republiky	38
4.3 Výbor OSN pre odstránenie všetkých foriem rasovej diskriminácie - Záverečné odporúčania k jedenástej a dvanástej správe Slovenskej republiky	38
4.4 Výbor OSN pre práva dieťaťa - Záverečné odporúčania ku Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správe Slovenskej republiky	38
4.5 Výbor OSN proti mučeniu - Záverečné stanovisko k tretej periodickej správe Slovenskej republiky	39
4.6 Výbor OSN pre odstránenie diskriminácie žien - Záverečné odporúčania k piatej a šiestej periodickej správe Slovenskej republiky	39
4.7 Výbor OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva - Záverečné odporúčania k druhej periodickej správe Slovenskej republiky	39

4.8	Komisár Rady Európy pre ľudské práva - Správa z návštevy Slovenskej republiky .	40
4.9	Európska komisia proti rasizmu a intolerancii (Rada Európy) - Závery ECRI k implementácii odporúčaní pre Slovenskú republiku, priebežné hodnotenie	40
4.10	Európska komisia (EÚ) - EU Pilot 4446/13/JUST	40
5	Zhrnutie a sumárne výsledky analýzy	41
5.1	Financovanie daných inštitúcií.....	41
5.2	Zákonné ukotvenie inštitúcií a medzinárodná zmluva podmieňujúca ich vznik	41
5.3	Porovnanie kompetencií.....	42
5.3.1	Porovnanie kompetencií Strediska a VOP s ohľadom na odporúčania GANRHI...	42
5.3.2	Vzťah Strediska a VOP ku Komisárovi pre deti.....	44
5.3.3	Vzťah Strediska a VOP ku Komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.....	44
5.3.4	Záverečné odporúčania	44
	Záver	46
	Použité zdroje.....	47

1 Úvod

Predkladaná analýza sa zamerala na porovnanie ústavného (ak je prítomný), zákonného a medzinárodnoprávného ukotvenia štátom zriadených a financovaných ľudskoprávných aktérov v podmienkach SR. Výskumné otázky smerujú k návrhom možných koncepčných riešení, a preto je analýza rozdelená do dvoch hlavných častí – kapitoly 2, 3 a 4 tvoria teoretickú časť potrebnú pre pochopenie všetkých súvislostí spojených s jednotlivými inštitúciami. Kapitola 5 tvorí empirickú časť, t. j. zhrnutie dostupných dát s poukázaním na doteraz vyslovené názory ohľadom možného usporiadania jednotlivých inštitúcií.

Analýza sa v prvom rade zamerala na jednotlivé inštitúcie, ich proces kreácie a všetky relevantné medzinárodnoprávne odporúčania, resp. zmluvné dojednania, ktoré stáli za ich vznikom. V kapitole 2 boli dovysvetlené aj všetky relevantné dokumenty, ktoré stáli za zrodom daných inštitúcií. V predmetnej časti sme tiež poukázali na predošlé snahy o zmeny kompetencií niektorých inštitúcií – snaha o presun kompetencii NHRI (národná inštitúcia pre ľudské práva) zo Slovenského národného strediska pre ľudské práva na Verejného ochrancu práv SR v rokoch 2011 a 2017, resp. o posilnenie kompetencii Slovenského národného strediska pre ľudské práva tak, aby dosiało požadovaný status „A“ v zmysle Parížskych princípov.

Ďalšia časť analýzy sa zamerala na jednotlivé odporúčania medzinárodnoprávného, resp. európskeho charakteru, ktoré reflektujú na vytváranie ľudskoprávných aktérov v podmienkach jednotlivých štátov a štvrtá časť analýzy sa venuje špecifickým odporúčaniam pre podmienky SR. Jednotlivé odporúčania reflektujú v danej časti najmä na Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, keďže daná inštitúcia je nositeľom dvoch dôležitých mandátov – NHRI (národná inštitúcia pre ľudské práva) a tiež Equality body (národná inštitúcia pre rovnosť), pričom niektoré odporúčania sa dotkli aj Komiséra pre deti SR.

Posledná časť tejto analýzy zhrnula odpovede pre jednotlivé výskumné otázky: finančné prostriedky, súhrnné porovnanie kompetencií daných inštitúcií a tiež možnosti ich zlúčenia, zrušenia, presunu kompetencii, resp. ponechania a zachovania inštitúcií.

2 Proces kreácie, medzinárodné a legislatívne zakotvenie dotknutých inštitúcií

2.1 Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

2.1.1 Vznik a oprávnenia Strediska

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ďalej len „Stredisko“, resp. „SNSLP“) bolo zriadené zákonom NR SR č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov. Predtým, ako boli status a oprávnenia Strediska ukotvené do zákonnej podoby, prebehla určitá recipročná negociácia zo strany SR voči OSN.¹ Návrh zákona o vytvorení Strediska predložila vláda SR v zmysle uznesenia vlády č. 430 z 15. júna 1993², ktorým odsúhlasila realizáciu projektu na zriadenie Slovenského národného strediska pre ľudské práva so sídlom v Bratislave. Projekt vznikol, ako už bolo spomenuté, na podnet a v spolupráci s Organizáciou spojených národov.³ Dohoda, ktorá vyšla v zbierke zákonov ako Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 29/1995 Z. z. stanovala, že finančné krytie nákladov Strediska v prvých dvoch rokoch existencie inštitúcie (od 1. 1. 1994 do 31. 12. 1995) pokryje holandská vláda⁴. V nasledujúcom období prebrala už záväzok financovať inštitúciu vláda SR.⁵ Stredisko sídli v Bratislave, avšak má aj tri regionálne kancelárie: Žilina, Banská Bystrica a Košice.

Zákon NR SR č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zriadení Strediska“ v príslušnom gramatickom tvare) stanovuje oprávnenia inštitúcie v § 1 ods. 2 písm. a) až j):

Stredisko plní úlohy v oblasti ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „ľudské práva“). Stredisko na tento účel najmä:

a) monitoruje a hodnotí dodržiavanie ľudských práv a dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania⁶ podľa osobitného zákona,

¹ Stredisko vzniklo ako produkt dohody medzi vládou SR a OSN. Dohoda vyšla v zbierke zákonov ako Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 29/1995 Z. z. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1995/29/>. [cit. 03.08.2020].

² ÚRAD VLÁDY SR: *Uznesenie Vlády SR z 15. júna 1993 číslo 430*. Dostupné na internete: https://www.vlada.gov.sk/uznesenia/1993/0615/uz_0430_1993.html. [cit. 03.08.2020].

³ DISKRIMINÁCIA: *Slovenské národné stredisko pre ľudské práva*. Dostupné na internete: <http://diskriminacia.sk/slovenske-narodne-stredisko-pre-ludske-prava/>. [cit. 03.08.2020].

⁴ Predmetný príspevok mal nenávratný charakter.

⁵ PRÁVNÝ A INFORMAČNÝ PORTÁL SLOV-LEX: *Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 29/1995 Z. z.* Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1995/29/>. [cit. 03.08.2020].

⁶ Bolo by potrebné vychádzať z anglického významu slova „equality“, ktorý znamená rovnosť, a teda z toho dôvodu text viažuci sa na slovné spojenia ohľadom rovného zaobchádzania by nemal obsahovať nesprávne slovenské zákonné znenie „rovnaký“ ale „rovný“.

- b) zhromažďuje a na požiadanie poskytuje informácie o rasizme, xenofóbii a antisemitizme v Slovenskej republike,*
- c) uskutočňuje výskumy a prieskumy na poskytovanie údajov v oblasti ľudských práv, zhromažďuje a šíri informácie v tejto oblasti,*
- d) pripravuje vzdelávacie aktivity a podieľa sa na informačných kampaniach s cieľom zvyšovania tolerance spoločnosti,*
- e) zabezpečuje právnu pomoc obetiam diskriminácie a prejavov intolerance,*
- f) vydáva na požiadanie fyzických osôb alebo právnických osôb alebo z vlastnej iniciatívy odborné stanoviská vo veciach dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa osobitného predpisu,*
- g) vykonáva nezávislé zisťovania týkajúce sa diskriminácie,*
- h) vypracúva a uverejňuje správy a odporúčania o otázkach súvisiacich s diskrimináciou,*
- i) poskytuje knižničné služby a*
- j) poskytuje služby v oblasti ľudských práv.*

Stredisko je nositeľom dvoch dôležitých oprávnení bližšie vysvetlených v nasledujúcej [časti 2.1.2 tejto analýzy](#) - NHRI a Equality body. Pri bližšom pohľade na jednotlivé zákonné oprávnenia, **NHRI mandát pokrýva:**

- a) vykonáva monitoring a hodnotí dodržiavanie ľudských práv,
- b) uskutočňuje výskumy a prieskumy na poskytovanie údajov v oblasti ľudských práv,
- c) zhromažďuje a šíri informácie v oblasti ľudských práv, poskytuje knižničné služby,
- d) poskytuje služby v oblasti ľudských práv - zákon neuvádza o aké služby môže ísť,
- e) vydáva každoročne správu o dodržiavaní ľudských práv a zásady rovnakého zaobchádzania.⁷

Mandát Equality body pokrývajú nasledovné oprávnenia:

- a) monitoruje a hodnotí dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania podľa osobitného zákona,
- b) zabezpečuje právnu pomoc obetiam diskriminácie a prejavov intolerance,
- c) vydáva na požiadanie alebo z vlastnej iniciatívy odborné stanoviská vo veciach dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa osobitného predpisu,
- d) vykonáva nezávislé zisťovania týkajúce sa diskriminácie,
- e) vypracúva a uverejňuje správy a odporúčania o otázkach súvisiacich s diskrimináciou,
- f) je oprávnené zastupovať účastníka v konaní vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania.⁸

⁷ INŠTITÚCIE OCHRANY A PODPORY ĽUDSKÝCH PRÁV. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=461497>. [cit. 03.08.2020].

⁸ Tamtiež.

Medzi ďalšie kompetencie Strediska patria oprávnenia týkajúce sa tolerancie, ako napr. príprava vzdelávacích aktivít a podieľanie sa na informačných kampaniach s cieľom zvyšovania tolerance spoločnosti a taktiež zhromažďovanie a na požiadanie poskytovanie informácií o rasizme, xenofóbii a antisemitizme v SR.

Stredisko je v zmysle § 1 ods. 3 zákona o zriadení Strediska taktiež oprávnené zastupovať účastníka v konaní v súvislosti s porušením zásady rovného zaobchádzania. Tu si je však nutné všimnúť, že zastupovať môže len tie osoby, pri ktorých došlo k porušeniu zásady rovného zaobchádzania, ergo k diskriminácii. V prípade porušenia ľudských práv dotknutých iným spôsobom, teda nie diskrimináciou, sa musia sťažovatelia obracať vo veciach právneho zastúpenia na advokátov pôsobiach v danej oblasti v rámci slobodného povolania.

K oprávneniam Strediska patrí taktiež v zmysle § 1 ods. 5 zákona o zriadení Strediska právo vyžiadať si informácie o dodržiavaní ľudských práv od taxatívne vymedzených subjektov: „*Súdy, prokuratúra, iné štátne orgány, orgány územnej samosprávy, orgány záujmovej samosprávy a iné verejnoprávne inštitúcie sú povinné na požiadanie strediska v určenej lehote poskytnúť stredisku informácie o dodržiavaní ľudských práv; ich právo podávať správy o dodržiavaní ľudských práv získané vlastnou činnosťou iným subjektom nie je dotknuté. Stredisko môže o poskytnutie informácií o dodržiavaní ľudských práv požiadať aj mimovládne organizácie, ktoré pôsobia v oblasti ľudských práv, a dohodnúť sa s nimi o spôsobe poskytovania týchto informácií.*“

2.1.2 Základné medzinárodnoprávne atribúty zakomponované do činnosti SNSLP

2.1.2.1 Národné inštitúcie pre ľudské práva (National Human Rights Institutions – NHRI)

V prvom rade je nutné vysvetliť význam tzv. národných inštitúcií pre ľudské práva (NHRI)⁹. Formálne základy konceptu národných inštitúcií pre ľudské práva sa datujú do roku 1946, kedy OSN navrhla vznik národných inštitúcií ako národných entít ktoré by presadzovali štandardy ľudských práv a posilnili by komunikáciu medzi OSN a jeho členskými štátmi.¹⁰ Pád komunizmu znamenal uvoľnenie napätia pre štáty východného bloku, ktoré sa stali prístupnejšími pre zriadenie národných inštitúcií pre ľudské práva. OSN upriamila svoju pozornosť na tieto inštitúcie na Svetovej konferencii ľudských práv, ktorá sa uskutočnila 25. júna 1993.¹¹ Viedenská deklarácia a akčný program predstavujú výsledky predmetnej konferencie, pričom čl. 83 znamenal požiadavku a urgenciu na vlády členských štátov, aby

⁹ NHRI je skratkou z anglického „National Human Rights Institution“ – Národná inštitúcia pre ľudské práva.

¹⁰ SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA: *Národné inštitúcie pre ľudské práva*. Dostupné na internete: <http://www.snslp.sk/#menu=2480>. [cit. 03.08.2020].

¹¹ UN HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER: *World Conference on Human Rights, 14-5 June 1993, Vienna, Austria*. Dostupné na internete: <https://www.ohchr.org/en/aboutus/pages/viennawc.aspx>. [cit. 03.08.2020].

implementovali štandardy medzinárodnoprávnych ľudských nástrojov do národných legislatív. Tým by vlády posilnili ich domáce štruktúry, inštitúcie a orgány občianskej spoločnosti, ktoré hrajú dôležitú úlohu v oblasti ochrany a podpory ľudských práv.¹²

Mandát národných inštitúcií pre ľudské práva by mal byť charakterizovaný čo najširšími právomocami, ktoré implikujú čo najefektívnejšiu ochranu a podporu ľudských práv. Už aj podľa názvu inštitúcie sa dá odlišiť, aký má mandát a fungovanie celej inštitúcie. Zatiaľ čo v ostatných regiónoch sveta (ázijsko-tichomorský región) sa z hľadiska mandátu a charakteru jednotlivých národných inštitúcií pre ľudské práva tešia značnej homogenite, v európskom priestore je možné pozorovať značnú diverzifikáciu mandátov, pôsobností a názvov:

- Verejný ochranca ľudských práv (Arménsko),
- Komisia pre ľudské práva (Severné Írsko),
- Ludskoprávny inštitút (Dánsko, Nemecko),
- Stredisko pre ľudské práva (Slovensko, Nórsko),
- Ombudsman (napr. Švédsko, Chorvátsko),
- Parlamentný ombudsman alebo komisár pre ľudské práva (Azerbajdžan, Poľsko),
- Verejný ochranca práv (Španielsko),
- Parlamentný obhajca (Albánsko).¹³

Ďalším veľmi dôležitým prvkom v rámci inštitucionálnej ochrany ľudských práv sú tzv. „Parížske princípy“, ktorých dôležitosť potvrdzovala rezolúcia OSN č. 48/134 z 20. decembra 1993. Požiadavky zakotvené v Parížskych princípoch sú bližšie špecifikované vo Všeobecnom komentári (General Observations) Akreditačnej komisie Medzinárodného koordinačného výboru národných inštitúcií pre ľudské práva.¹⁴ Parížske princípy stanovujú šesť hlavných kritérií, ktoré NHRI inštitúcie musia spĺňať: mandát a kompetencie (široký mandát zakladajúci sa na všeobecných normách a štandardoch ľudských práv), autonómia od vlády, nezávislosť garantovaná zákonom, resp. ústavou, pluralizmus, adekvátne financovanie a adekvátne oprávnenia pre vykonávanie prieskumov (tzv. vyšetrovacie oprávnenia).¹⁵ Na to, aby sa určitá inštitúcia mohla stať NHRI¹⁶ inštitúciou, musí prejsť akreditačným konaním. Toto

¹² UN HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER: *Vienna Declaration and Programme of Action Adopted by the World Conference on Human Rights in Vienna on 25 June 1993*. Dostupné na internete: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/Vienna.aspx>. [cit. 03.08.2020].

¹³ SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA: *Národné inštitúcie pre ľudské práva*. Dostupné na internete: <http://www.snslp.sk/#menu=2480>. [cit. 03.08.2020].

¹⁴ Tamtiež.

¹⁵ GANHRI: *Paris Principles*. Dostupné na internete: <https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/ParisPrinciples.aspx>. [cit. 03.08.2020].

¹⁶ Zoznam jednotlivých NHRI inštitúcií v podmienkach Európy je možné dohľadať na internete: <http://ennhri.org/our-members/>.

konanie vykonáva akreditačná komisia GANHRI¹⁷, ktorá skúma, nakoľko sa štátom vytvorené zákonné, či ústavné oprávnenia nesú v znamení Parížskych princípov.¹⁸ Status, ktorý môžu jednotlivé inštitúcie dosiahnuť je buď „A“ – plný súlad s Parížskymi princípmi, resp. „B“ status – čiastočný súlad s Parížskymi princípmi.

Stredisko v októbri 2007 získalo akreditačný status B, ktorý udeľuje Výbor pre akreditáciu na nižšej ako národnej úrovni GANHRI¹⁹ (ďalej len „Výbor SCA“)²⁰. Akreditačný status B sa udeľuje štátom, ktorých národné ľudskoprávne inštitúcie sú len čiastočne v súlade s Parížskymi princípmi, alebo z dôvodu neposkytnutia dostatočných informácií pre rozhodnutie o prislúchajúcom statuse nie je o statuse inštitúcie možné rozhodnúť. Výbor SCA vo svojej správe k udeleniu tohto statusu Stredisku uviedol, že je potrebné rozšíriť mandát Strediska, zakotviť možnosť Strediska predkladať správy, podnety a odporúčania týkajúce sa akejkoľvek veci vzťahujúcej sa k ochrane a podpore ľudských práv²¹, podporovať súlad národných predpisov so záväzkami vyplývajúcimi z medzinárodných dokumentov, ku ktorým Slovenská republika pristúpila a presadzovať ich efektívnu implementáciu, ako aj podporovať ratifikáciu alebo pristúpenie k takýmto dokumentom. Výbor SCA taktiež poukázal na nedostatky v zložení a zárukách poskytujúcich nezávislosť a pluralitné zastúpenie ľudskoprávnych odborníkov v Stredisku a taktiež na nedostatočné financovanie Strediska.²²

V roku 2014 Výbor SCA opätovne udelil Stredisku status B kvôli viacerým zisteniam v rámci oprávnení Strediska. Predmetné pripomienky výboru je možné nájsť v časti [4.1 tejto analýzy](#) (Akreditačná komisia GANHRI).²³ Predmetné pripomienky sme zahrnuli do štvrtej

¹⁷ Názov pochádza z anglického „Global Alliance of National Human Rights Institutions“.

¹⁸ GANHRI: *Sub-Committee on Accreditation (SCA)*. Dostupné na internete:

<https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Pages/default.aspx>. [cit. 03.08.2020].

¹⁹ V angličtine sa Výbor označuje ako Sub-National Committee on Accreditation of GANHRI. Z toho dôvodu sme zvolili skratku Výbor SCA.

²⁰ Presný názov v angličtine je „International Coordinating Committee of National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights“.

²¹ V zmysle § 1 ods. 4 zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov síce je Stredisko povinné do 30. apríla v každom kalendárnom roku vypracovávať správu o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania v Slovenskej republike prostredníctvom internetu alebo aj prostredníctvom periodickej tlače s celoslovenskou pôsobnosťou, avšak túto správu nepredkladá Národnej rade SR tak ako Verejný ochranca práv SR a komisári pre deti či osoby so zdravotným postihnutím.

²² INTERNATIONAL COORDINATING COMMITTEE OF NATIONAL HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS FOR THE PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS: *Report and Recommendations of the Sub-National Committee on Accreditation*. Dostupné na internete: https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Documents/2007_October%20SCA%20Report.pdf. [cit. 03.08.2020].

²³ INTERNATIONAL COORDINATING COMMITTEE OF NATIONAL INSTITUTIONS FOR THE PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS: *Report and Recommendations of the Session of the Sub-Committee on Accreditation (SCA), Geneva, 17-21 March 2014*. Dostupné na internete:

časti analýzy z dôvodu, že sú najaktuálnejšími voči Stredisku zo strany GANHRI a zároveň sa viažu ku konkrétnym medzinárodným odporúčaniam voči SR.

2.1.2.2 Mandát Equality body – národná inštitúcia pre rovnosť

Národné antidiskriminačné orgány (Equality bodies) sú nezávislé organizácie asistujúce obetiam diskriminácie, monitorujúce a nahlasujúce diskrimináciu a propagujúce rovnosť. Equality bodies majú povinnosť podporovať rovnosť a bojovať proti diskriminácii. Základné a teda minimálne dôvody diskriminácie podľa EÚ sú pohlavie, rasa a etnický pôvod, vek, sexuálna orientácia, náboženské vyznanie alebo viera a zdravotné postihnutie. Právne predpisy EÚ zaoberajúce sa rovnakým zaobchádzaním požadujú, aby členské štáty zriadili orgány pre rovnaké zaobchádzanie. Väčšina členských štátov implementovala Smernicu Rady č. (2000/43/ES), ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod a smernice rodovo rovnakého zaobchádzania (2010/41-samostatne zárobkovo činné osoby, smernica 2006/54 - prepracované znenie, a smernica 2004/113 - tovary a služby) buď poverením už existujúcej inštitúcie alebo zriadením novej inštitúcie vykonávajúcej právomoci podľa novej právnej úpravy. Momentálne neexistujú žiadne konkrétne pokyny pre členské štáty, ako by mali tieto orgány pracovať. Viac ako desať rokov po prijatí smernice o rasovej rovnosti a smernice rodovo rovnakého zaobchádzania v členských štátoch EÚ existuje široká škála spôsobov fungovania Equality bodies.²⁴ Napriek tomu, že Parížske princípy sa používajú ako minimálne požiadavky, ktoré by mali spĺňať národné inštitúcie pre ľudské práva, aby mohli efektívne a účinne ochraňovať a podporovať ľudské práva, aj v rámci Equality bodies tieto princípy nachádzajú svoje uplatnenie. Na základe výpovedí rôznych Equality bodies z viacerých štátov, Parížske princípy sú pre ich prácu podstatné, takisto ako odporúčanie č. 2 všeobecných politík od Európskej komisie proti rasizmu a intolerancii a tiež z Rady Európy.²⁵ To, ako by mali štáty zriaďovať Equality bodies obšírnejšie pomenovala Európska Komisia proti rasizmu a intolerancii (tzv. ECRI) vo svojom všeobecnom politickom odporúčaní č. 2 z roku 2017.²⁶

<https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Documents/SCA%20MARCH%202014%20FINAL%20REPORT%20-%20ENGLISH.pdf>. [cit. 03.08.2020].

²⁴ Zoznam jednotlivých národných inštitúcií pre rovnosť je možné nájsť na internete na tejto stránke: <https://equineteurope.org/what-are-equality-bodies/european-directory-of-equality-bodies/>. Zároveň si je možné všimnúť, že v určitých krajinách boli buď zahrnuté oprávnenia pre rovnosť pod existujúcu NHRI inštitúciu (napr. Francúzsko, Slovenská republika), resp. došlo k vytvoreniu samostatnej inštitúcie, ktorá nepôsobí ako NHRI (napr. Grécko, Nemecko a Fínsko).

²⁵ SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA: *Národné antidiskriminačné orgány*. Dostupné na internete: <http://www.snslp.sk/#menu=2481>. [cit. 03.08.2020].

²⁶ ECRI GENERAL POLICY RECOMMENDATION No. 2: *Equality Bodies to Combat Racism and Intolerance at National Level*. Dostupné na internete: <https://hudoc.ecri.coe.int/eng#%7B%22ECRIIdentifier%22:%5B%22REC-02rev-2018-006-ENG%22%5D%7D>. [cit. 03.08.2020].

Ďalším dôležitým mandátom, ktoré teda Stredisko nadobudlo po transpozícii antidiskriminačných smerníc Európskeho spoločenstva v čase harmonizácie práva je oprávnenie tzv. „Equality body“ – národná inštitúcia pre rovnosť. Daný mandát bol pridatý Stredisku v roku 2004.²⁷ V podmienkach SR bol v danom roku promulgovaný tiež zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou v znení neskorších predpisov. Predmetný zákon v § 2 ods.1 definuje tzv. „chránené oblasti“ v rámci ktorých môže dochádzať k nerovnému zaobchádzaniu: *“Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.”*²⁸ Sieť združujúca národné inštitúcie pre rovnosť na európskej úrovni sa nazýva EQUINET.²⁹

Od roku 2004, kedy antidiskriminačný zákon ustanovil Stredisko za jediný slovenský antidiskriminačný orgán³⁰, t. j. pre posudzovanie dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona, je činnosť Strediska úzko spätá s uplatňovaním antidiskriminačnej legislatívy v SR. Stredisko sa zaoberá poskytovaním právneho poradenstva v otázkach diskriminácie, pri prejavoch intolerancie a v prípadoch porušovania zásady rovnakého zaobchádzania pre všetkých obyvateľov Slovenskej republiky a je podľa zákona tiež oprávnené na požiadanie zastupovať účastníka v konaní vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania. Stredisko každoročne vydáva Správu o dodržiavaní ľudských práv a princípu rovnakého zaobchádzania v Slovenskej republike.³¹

V ďalšej časti analýzy sa zameriame na jednotlivé snahy o presun kompetencií Strediska, resp. posilnenie mandátu danej inštitúcie v minulosti. Vzhľadom k tomu, že výskumné otázky zahŕňajú aj možnosti zlúčenia, či presunu kompetencií jednotlivých

²⁷ INŠTITÚCIE OCHRANY A PODPORY ĽUDSKÝCH PRÁV. Dostupné na internete:

<https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=461497>. [cit. 04.08.2020].

²⁸ § 2 ods. 1 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou v znení neskorších predpisov.

²⁹ EQUINET zoskupuje 49 organizácií z 36 európskych krajín, ktoré majú právomoci v oblasti antidiskriminácie ako národné orgány na ochranu rovnosti. Práca tejto európskej platformy je založená na aktívnej spolupráci členov a vytváraní vzťahov založených na dôvere, vzájomnej podpore a solidarite. Viac informácií o sieti je možné nájsť na tejto internetovej stránke: <https://equineteurope.org/>.

³⁰ Čl. II Prechodných ustanovení zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou v znení neskorších predpisov ustanovil pripojenie kompetencií práve Stredisku. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/365/>.

³¹ SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA: *Národné antidiskriminačné orgány*. Dostupné na internete: <http://www.snslp.sk/#menu=2481>. [cit. 03.08.2020].

inštitúcií, je podľa nášho názoru nutné na dané súvislosti upozorniť v časti ohľadom konkrétnej inštitúcie.

2.1.3 Snahy o presun kompetencií SNSLP na Verejného ochrancu práv SR, resp. posilnenie danej inštitúcie

Ako bolo spomenuté, Stredisko pôsobí aj v roku 2020 pod statusom B v zmysle akreditačného konania Výboru SCA GANHRI (t. j. len čiastočný súlad s Parížskymi princípmi). V minulosti však existovali snahy o zmenu/presun/zrušenie kompetencií Strediska, ktoré sa udiali v rokoch 2011 a 2017. To, že Stredisko pôsobí ako NHRI inštitúcia, nebolo vždy z pohľadu politických elít vítaným javom, a z toho dôvodu vzišli snahy o presun kompetencií Strediska na Verejného ochrancu práv SR. V nedávnej minulosti sa však udial aj pokus o zmenu zákonnej úpravy Strediska tak, aby mohlo v rámci akreditačného konania Výborom SCA dosiahnuť status „A“, ergo došlo o snahu o jeho posilnenie ako NHRI inštitúcie. V nasledujúcom texte v krátkosti zhrnieme snahy o zmenu legislatívy viažucej sa k Stredisku.

A) Analytická správa o činnosti Strediska z roku 2011

Vláda v roku 2011 uznesením č. 347 z 1. júna 2011 schválila materiál *„Analytická správa o činnosti a postavení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v kontexte inštitucionálnej ochrany ľudských práv v SR“*, v ktorom medzi inými stanovila ministromi spravodlivosti SR úlohu predložiť na rokovanie vlády SR návrh novely zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov, ktorý bol prerokovaný v rámci 48. schôdze vlády SR.³² V zmysle predmetnej správy sa navrhovali štyri možnosti riešenia ďalšieho fungovania Strediska:

- 1. Transformácia Strediska so zachovaním funkcie NHRI a Equality body**
- 2. Transformácia Strediska na efektívne NHRI (presun kompetencií Equality Body na inú inštitúciu)**
- 3. Transformácia Strediska na efektívne Equality Body (presun agendy NHRI na Verejného ochrancu práv SR)**
- 4. Zánik strediska ako samostatného subjektu (prechod všetkých kompetencií na inú inštitúcie)**

Spracovatelia analytickej správy z roku 2011 zhrnuli svoje zistenia a navrhli tieto opatrenia:

„Ako nevyhnutný krok na nápravu súčasného stavu navrhujeme pristúpiť k zmenám týkajúcim sa pôsobenia inštitúcie, spôsobu kreovania riadiacich a dozorných orgánov, vnútorného fungovania

³² PORTÁL OTVORENEJ VLÁDY: *Detail materiálu*. Dostupné na internete: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/7377/1>. [cit. 04.08.2020]. Materiál sa nachádza pod kolónkou „Vlastný materiál“ v rámci predmetnej stránky.

SNSLP a zabezpečiť vyššiu úroveň efektivity fungovania SNSLP tak, aby došlo k zvýšeniu reálneho dosahu jeho aktivít na oblasť ochrany a podpory ľudských práv na Slovensku. Navrhované zmeny sa dotýkajú jednak vnútorného fungovania strediska, nového vymedzenia jeho kompetencií, ako aj jeho postavenia v systéme inštitúcií zabezpečujúcich ochranu ľudských práv, základných slobôd vrátane oblasti rovnakého zaobchádzania.

Navrhovanými zmenami sú:

- **Voľba riaditeľa SNSLP Národnou radou SR** z kandidátov navrhovaných Radou vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, akademickej obce, odbornej verejnosti, skupinou MVO, obdobne ako je to v prípade verejného ochrancu práv.
- **Zmena spôsobu financovania SNSLP** s cieľom zabezpečiť skutočnú nezávislosť.
- **Predĺženie funkčného obdobia riaditeľa na 5 rokov** ako záruky jeho neutrality od politických vplyvov.
- **Konštituovanie novej dozornej rady SNSLP** ako náhrady za správnu radu, ktorá sa v súčasnej podobe javí ako nefunkčná. Zabezpečiť pluralitu paritným zastúpením členov za verejnú správu a občiansku spoločnosť, odstrániť obmedzenie nominácií zástupcov univerzít len na právnické fakulty, zabezpečiť účasť odborníkov iných humanitným odborov – rešpektované authority v oblasti ľudských práv.
- **Zriadenie expertného kolégia**, ktoré by pokrývalo obsahovú a koncepcnú stránku činnosti SNSLP.
- **Posilnenie právomocí inštitúcie** – posilnenie právomocí v oblasti osobnej pôsobnosti – najmä vo vzťahu k fyzickým a právnickým osobám (prešetrovanie individuálnych podnetov na diskrimináciu a pod.), posilnenie právomocí vo vzťahu k orgánom verejnej správy (najmä pri potrebnej súčinnosti a pri získavaní potrebných informácií), zvažované sú aj iné nové kompetencie.
- **Predkladanie správ o stave ľudských práv v NR SR.**
- **Aktívny vstup do procesu predkladania a spracovania hodnotiacich správ SR k medzinárodným dohovorom.**
- **SNSLP by malo byť povinne pripomienkujúcim subjektom legislatívnych návrhov.**
- **Zmena/prehodnotenie umiestnenia regionálnych kancelárií SNSLP a ich zlúčenie, prípadne harmonizácia s regionálnymi kanceláriami ostatných inštitúcií zaoberajúcich sa ochranou ľudských práv – VOP, CPP, Úrad splnomocnenca pre RK, ich racionalizácia a celkové posilnenie.**
- **Spoločné sídlo pre VOP, SNSLP, CPP** – úsporné opatrenia, zjednodušenie odstupovania podaní, centrálna evidencia podaní, úspora financií a ostatných zdrojov, zvýšenie efektivity.
- **Zabezpečenie prístupu pre všetkých, dôsledný bezbariérový vstup do všetkých budov a pohyb v nich.**

Spracovatelia postupnými krokmi zhodnocovali možné riešenia, akým by sa kompetencie Strediska mohli upraviť na to, aby fungovalo ako efektívna inštitúcia pre ochranu

ľudských práv a pôsobilo ako garant pre rovné zaobchádzanie. Na záver bola spracovateľmi vyjadrená myšlienka, že najvhodnejšou alternatívou by bol presun kompetencií NRHI inštitúcie pod Verejného ochrancu práv SR a Stredisko by ostalo zachované ako Equality body: „Po zhodnotení pozitív a negatív všetkých možných riešení súčasného stavu sa spracovateľom tejto správy ako najvhodnejší variant javí transformácia SNSLP na inštitúciu pre rovnaké zaobchádzanie (Equality Body) a prechod kompetencií v oblasti NHRI na Verejného ochrancu práv. Toto riešenie by, podľa názoru spracovateľov tejto analýzy, po uskutočnení vyššie popísaných zmien prinieslo zefektívnenie a sfunkčnenie činnosti SNSLP a zároveň by mohlo byť prvým krokom pri komplexnejšej úprave inštitucionálneho zabezpečenia ochrany ľudských práv a základných slobôd v SR. Na základe predbežnej právnej analýzy by si tento variant nevyžadoval zmenu Ústavy Slovenskej republiky v čl. 151a upravujúcej postavenie Verejného ochrancu práv.“³³

Z textu je zrejmé, že Verejný ochranca práv SR by sa tak stal národnou inštitúciou pre ľudské práva a Stredisko by ostalo národným antidiskriminačným orgánom. Realita však nepriniesla konkrétne legislatívne návrhy a otázka mandátu Strediska ostala otvorená až do roku 2017, kedy už došlo k predloženiu noviel zákona o Stredisku.

B) Snahy o presun kompetencie NHRI na Verejného ochrancu práv SR v roku 2017

V roku 2017 boli predložené dve novely zákona o Stredisku³⁴. V rámci prvej vedenej pod číslom legislatívneho konania LP/2018/234 sa navrhoval presun statusu NHRI zo Strediska na Verejného ochrancu práv SR, ergo v podobnom duchu ako to bolo navrhované v Analytickej správe roku 2011. Návrh novely zákona o Stredisku vyplynul z úlohy B.11. uznesenia vlády SR č. 71 z 18. februára 2015 k návrhu Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike³⁵ v znení uznesenia vlády SR č. 467/2015 a uznesenia vlády SR č. 70/2016: „Na naplnenie tohto účelu sa verejnému ochrancovi práv pridáva pôsobnosť monitorovať a hodnotiť dodržiavanie základných práv a slobôd v Slovenskej republike; sledovať právnu úpravu z hľadiska súladu so základnými právami a slobodami a v súvislosti s tým odporúčať prijatie novej právnej úpravy alebo zmeny, resp. doplnenie účinnej právnej úpravy na účel jej zosúladenia so základnými právami a slobodami. Súčasne mu pribudne kompetencia podporovať ratifikáciu alebo pristúpenie k medzinárodným zmluvám a dohovorom týkajúcich sa ľudských práv a základných slobôd, ako aj možnosť vyhotovovania a zverejnenia nezávislých vyjadrení, stanovísk, odporúčaní, či návrhov alebo správ odporúčacej povahy týkajúcich sa ochrany, podpory alebo dodržiavania základných práv a slobôd v Slovenskej republike. Taktiež ako národná NHRI bude oprávnená, a súčasne povinná,

³³ Tamtiež.

³⁴ Návrhy zákonov predkladalo Ministerstvo spravodlivosti SR ako zodpovedný gestor vládneho návrhu zákona. Prvý návrh je dostupný na stránke: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2018/234/>.

³⁵ MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY: Celoštátna stratégia ochrany a podpory ľudských práv – Uznesenie Vlády SR č. 71/2015. Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/data/att/14484.pdf>. [cit. 04.08.2020].

pripravovať vzdelávacie aktivity a podieľať sa na informačných kampaniach na účel zvyšovania povedomia spoločnosti o ľudských právach a základných slobodách.”³⁶ Stredisko malo ostať zachované ako Equality Body: „V súvislosti s vyššie uvedenou zmenou by stredisko naďalej ostalo slovenským Equality Body so súčasným posilnením jeho kompetencií tak, aby boli súladné so štandardmi pre národné Equality Body, ktoré vypracovala Európska sieť inštitúcií presadzujúcich rovnaké zaobchádzanie (ďalej len „EQUINET“). Napriek tomu, že požiadavky na Equality Body nie sú tak špecificky upravené na ich činnosť ako je tomu pri NHRI, EQUINET usiluje o osvojenie si štandardov Parížskych princípov aj v týchto inštitúciách. Predkladateľ je toho názoru, že napriek transformácii strediska je potrebné presadzovať aj princíp transparentnosti a verejnej kontroly a využiť prípadné zmeny zákona NR SR č. 308/1993 Z. z. na stanovenie jasných kritérií pre vymenovanie členov správnej rady, ako aj upraviť riadne a verejné výberové konanie na výkonného riaditeľa.”³⁷

Návrh zákona je od 11. mája 2018 v štádiu vyhodnocovania medzirezortného pripomienkového konania. Predmetnú novelu zákona však ešte v tom istom roku nahradila iná novela, ktorá nemala za cieľ presun kompetencií Strediska, avšak jeho posilnenie.

C) Snaha o posilnenie statusu NHRI v rámci Strediska

Po tom, čo predoslá snaha vlády SR smerovala k presunu kompetencií NHRI zo Strediska na Verejného ochrancu práv SR, návrh vládneho zákona vedený pod legislatívnym číslom LP/2018/686³⁸ smeroval k posilneniu Strediska za účelom dosiahnutia statusu „A“ od Výboru SCA GANHRI pre akreditáciu: „Účelom predloženého návrhu zákona je vytvorenie súladu právnej úpravy slovenskej národnej inštitúcie pre ľudské s požiadavkami rezolúcie č. 48/134 Valného zhromaždenia OSN z 20. decembra 1993 o Národných inštitúciách na presadzovanie a ochranu ľudských práv (tzv. Parížske princípy). Parížske princípy sú princípy vzťahujúce sa na status národných inštitúcií a v medzinárodnoprávnom priestore predstavujú minimum, ktoré musí byť splnené jednak pri zriadení národnej inštitúcie pre ľudské práva a následne aj pri jej ďalšom fungovaní.”³⁹

Pri tomto pokuse o legislatívnu zmenu zákona o Stredisku sa vláda SR snažila posilniť status a oprávnenia danej inštitúcie. Návrh novely zákona bol prerokovaný aj na pôde NR SR

³⁶ Citované z dôvodovej správy k návrhu zákona. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/dokumenty/LP-2018-234>.

³⁷ Tamtiež.

³⁸ Návrh predmetného zákona bol taktiež v gescii Ministerstva spravodlivosti SR.

³⁹ Konkrétne znenie navrhovaných zmien obsahoval sprievodný materiál (dôvodová správa) dostupný na internete: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/dokumenty/LP-2018-656>.

(pod číslom parlamentnej tlače 1264) a dostal sa až do tretieho čítania.⁴⁰ V treťom čítaní však hlasovalo za prijatie novely len 16 poslancov a poslankýň NR SR.⁴¹

Toto bol zároveň posledný pokus o výraznejšiu novelu zákona o Stredisku. Posledné de facto úspešne novelizované znenie viažuce sa k zmene ustanovení zákona o Stredisku pochádza ešte z roku 2008 (zákon č. 85/2008 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov).⁴²

Ako je možné vidieť, v minulosti prebehlo niekoľko snáh buď o presun kompetencií NHRI zo strany Strediska na Verejného ochrancu práv SR, resp. o posilnenie Strediska ako NHRI inštitúcie tak, aby sa mohla uchádzať o „A“ status NHRI inštitúcií. V ďalšom texte sa zameriame na už z predošlého textu vyzdvihnutú inštitúciu, Verejného ochrancu práv SR, a priblížime jej vznik, vývoj, pôsobnosť a oprávnenia.

2.2 Verejný ochranca práv SR

2.2.1 Vznik inštitúcie

Vznik Verejného ochrancu práv SR (ďalej len „VOP“ alebo „verejný ochranca práv“) sa datuje k roku 2001, kedy bol prijatý vládny návrh zákona o verejnom ochrancovi práv SR (návrh zákona bol evidovaný pod č. parlamentnej tlače 1181).⁴³ Všeobecná časť dôvodovej správy k návrhu zákona stručne charakterizovala dôvody ukotvenia danej inštitúcie v podmienkach SR: *„V demokratických krajinách sa stále vo významnejšej miere využívajú aj iné formy mimosúdnej ochrany na zabezpečenie ochrany práv a slobôd osôb pred zásahom orgánov verejnej*

⁴⁰ NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY: Detail návrhu zákona (Parlamentná tlač 1264). Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=7104>. [cit. 04.08.2020].

⁴¹ Tretie čítanie sa uskutočnilo 26. júna 2019. Výsledky hlasovania sú dostupné na internete na tejto stránke: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=schodze/hlasovanie/hlasklub&ID=42551>.

⁴² PRÁVNÝ A INFORMAČNÝ PORTÁL SLOV-LEX. Zákon č. 85/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/85/20080401.html>. [cit. 04.08.2020].

⁴³ NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY: Detail návrhu zákona (Parlamentná tlač 1181). Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=2&CPT=1181>. [cit. 04.08.2020].

správy. V súčasnosti takmer všetky demokratické krajiny v Európe, ale aj mnohé krajiny v iných častiach sveta prevzali do svojich ústavných systémov inštitút, ktorý napomáha osobám pri ochrane ústavou garantovaných práv a slobôd. Takýmto inštitútom je inštitút verejného ochrancu práv resp. ombudsman....“ Ústavný zákon č. 90/2001 Z. z.⁴⁴ z 23. februára 2001, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava SR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov, vytvoril ústavný rámec pre zriadenie inštitúcie „ombudsmanského typu“ aj v podmienkach SR. Predmetným ústavným zákonom bol do ôsmej hlavy Ústavy SR (popri Prokuratúre SR) zaradený aj inštitút Verejného ochrancu práv SR (čl. 151a Ústavy SR).

Vytvorenie ombudsmanského inštitútu v podmienkach Slovenskej republiky a začatie jeho činnosti prebiehalo v období predvstupového procesu do Európskej únie. Slovenská republika tým mohla deklarovať plnenie určitého európskeho štandardu výkonu a ochrany ľudských práv ako aj predvstupových podmienok v súvislosti s inštitucionálnou stabilitou ako zárukou demokratického zriadenia a právneho štátu, ako aj dodržiavania ľudských práv a ochrany menšín.⁴⁵ Po vzore ombudsmanských inštitútov v iných európskych krajinách bol verejný ochranca práv zriadený ako nezávislý orgán zodpovedajúci sa primárne parlamentu, a ktorý je ním aj volený.⁴⁶

2.2.2 Oprávnenia inštitúcie

Primárnym právnym zakotvením pôsobnosti VOP je Ústava SR, ktorá, ako bolo spomenuté, v čl. 151a upravuje postavenie a pôsobnosť inštitúcie. Ústava SR definuje VOP ako nezávislý orgán, ktorý zákonom definovaným spôsobom chráni základné práva a slobody fyzických a právnických osôb v konaní pred orgánmi verejnej správy a ďalšími orgánmi verejnej moci, ak je ich konanie, rozhodovanie a nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom. V zákonom ustanovených prípadoch sa verejný ochranca práv môže podieľať na uplatnení zodpovednosti osôb pôsobiacich v orgánoch verejnej moci, ak tieto osoby porušili základné právo alebo slobodu fyzických osôb a právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci poskytnú verejnému ochrancovi práv potrebnú súčinnosť. Verejný ochranca práv SR môže predložiť Ústavnému súdu Slovenskej republiky návrh na začatie konania podľa čl. 125, ak všeobecne záväzný právny predpis porušuje základné právo alebo slobodu priznanú fyzickej osobe alebo právnickej osobe.⁴⁷ Ďalšie ustanovenia čl. 151a Ústavy SR (ods. 3 až 6) vyjadrujú požiadavky pre kreáciu osoby VOP, a tiež dôvody zániku funkcie.

⁴⁴ PRÁVNÝ A INFORMAČNÝ PORTÁL SLOV-LEX. Ústavný zákon č. 90/2001 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/90/20020101>. [cit. 04.08.2020].

⁴⁵ VEREJNÝ OCHRANCA PRÁV: Verejný ochranca práv v Slovenskej republike. Dostupné na internete: <https://www.vop.gov.sk/vznik-a-vyvoj-v-slovenskej-republike>. [cit. 04.08.2020].

⁴⁶ INŠTITÚCIE OCHRANY A PODPORY ĽUDSKÝCH PRÁV. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=461497>. [cit. 04.08.2020].

⁴⁷ čl. 151a ods. 1 a 2 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava SR v znení neskorších predpisov.

Zákonom č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv (ďalej len zákon o verejnom ochrancovi práv), sa ustanovili podrobnosti o voľbe a odvolávaní verejného ochrancu práv, o jeho pôsobnosti, o podmienkach výkonu jeho funkcie, o spôsobe právnej ochrany a o uplatňovaní práv fyzických osôb a právnických osôb.⁴⁸ Daný zákon ustanovuje v § 11 ods. 1 okruh osôb, ktoré môžu podnetom vyhľadať pomoc Verejného ochrancu práv SR, a tiež meritom vecí, s ktorými je možné sa na inštitúciu obrátiť: *„Na verejného ochrancu práv sa môže obrátiť každý, kto sa domnieva, že pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánu verejnej správy boli porušené základné práva a slobody v rozpore s právnym poriadkom alebo princípmi demokratického a právneho štátu.“* VOP zachováva mlčanlivosť vo veciach ochrany osobnosti, o ktorých sa dozvedel pri výkone svojej funkcie, a to aj po skončení funkcie (tejto povinnosti ho môže zbaviť predseda Národnej rady SR, to neplatí ak ide o osobné údaje). VOP koná buď v zmysle § 11 ods. 1 zákona o verejnom ochrancovi práv, t. j. na základe podnetu, resp. v zmysle § 13 ods. 1 zákona o verejnom ochrancovi práv **ex offio – z vlastnej iniciatívy**. Zákon v predmetnom ustanovení ustanovuje taktiež všetky náležitosti, ktoré podnet⁴⁹ musí obsahovať.

Pri vybavovaní podnetu môžu zamestnanci VOP vstupovať do objektov orgánov verejnej správy, vyžadovať poskytnutie potrebných spisov, dokladov, príp. vysvetlení, klásť otázky zamestnancom orgánov verejnej správy, hovoriť so zaistenými osobami aj bez prítomnosti tretích osôb.⁵⁰ Recipročne sú prešetrované orgány povinné na žiadosť VOP poskytovať informácie, vysvetlenia, umožniť nahliadnutie do spisu (orgány verejnej správy sú povinné vyhovieť spomenutým žiadostiam verejného ochrancu práv bezodkladne), predložiť stanoviská, vysporiadať sa s dôkazmi a opatreniami, ktoré navrhne, vykonať opatrenia, ktoré

⁴⁸ VEREJNÝ OCHRANCA PRÁV: *Verejný ochranca práv v Slovenskej republike*. Dostupné na internete: <https://www.vop.gov.sk/vznik-a-vyvoj-v-slovenskej-republike>. [05.08.2020].

⁴⁹ Postup, ktorý môže VOP aplikovať na vybavenie podnetu, stanovuje § 14 zákona o verejnom ochrancovi práv:

- a) ak verejný ochranca práv zistí, že podnet je podľa svojho obsahu opravným prostriedkom podľa predpisov o konaní vo veciach správnych alebo súdnych, žalobou alebo opravným prostriedkom v správnom súdnictve alebo ústavnou sťažnosťou, bezodkladne upovedomí o tom podávateľa podnetu a poučí ho o správnom postupe,
- b) ak verejný ochranca práv zistí skutočnosti nasvedčujúce tomu, že v miestach, kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, disciplinárne tresty vojakov, ochranné liečenie, ochranná výchova, detencia, ústavné liečenie alebo ústavná výchova, alebo v cele policajného zaistenia, ako aj v iných priestoroch je nezákonne držaná osoba, túto skutočnosť bezodkladne oznámi príslušnému prokurátorovi ako podnet na postup podľa osobitného zákona a upovedomí správu takého miesta a dotknutú osobu,
- c) ak sa podnet týka preskúmania právoplatného rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo ak verejný ochranca práv dospeje k záveru, že rozhodnutie orgánu verejnej správy je v rozpore so zákonom alebo s iným všeobecne záväzným právnym predpisom, môže postúpiť vec na vybavenie príslušnému prokurátorovi, prípadne urobí iné opatrenie, o čom upovedomí podávateľa podnetu. To isté môže urobiť aj s podnetom, ktorý obsahuje návrhy takých opatrení, ktoré patria do pôsobnosti prokuratúry.

⁵⁰ § 17 ods. 1 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov

navrhne v prípade ich nečinnosti, ak vykonanie takých opatrení vyplýva zo zákona alebo z iného všeobecne záväzného predpisu (predmetným žiadosťiam verejného ochrancu práv sú orgány verejnej správy povinné vyhovieť do 20 dní odo dňa jej doručenia).⁵¹ Orgány verejnej správy sú povinné na žiadosť VOP tiež umožniť mu prítomnosť na ústnom prejednávaní a klásť účastníkom konania a osobám zúčastneným na prejednávaní otázky.⁵²

Ak sa preukáže porušenie, VOP dá návrhy opatrení pre orgán, proti ktorému podnet smeruje. Povinnosť tohto orgánu je do 20 dní predložiť VOP stanovisko k výsledku prešetrenia a k prijatým opatreniam. Ak VOP nesúhlasí so stanoviskom, resp. opatrenie považuje za nedostatočné, vyrozumie o tom nadriadený orgán; ak takého orgánu niet, tak vládu SR. Povinnosť týchto subjektov (nadriadeného orgánu alebo vlády) je do 20 dní oznámiť VOP opatrenia, ktoré prijali. Ak VOP stále považuje opatrenia za nedostatočné, oznámi to Národnej rade SR alebo ňou poverenému orgánu.⁵³ Výsledkom môže byť zistenie, či vybavením podnetu došlo, resp. nedošlo k porušeniu základných práv a slobôd. V danom prípade sa v zmysle zákona aplikujú ustanovenia buď § 18 zákona o verejnom ochrancovi práv, resp. § 19 daného zákona.

Ak pri vybavovaní podnetu verejný ochranca práv zistí skutočnosti nasvedčujúce tomu, že zákon, iný všeobecne záväzný právny predpis alebo vnútorný predpis vydaný orgánom verejnej správy porušuje základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb, môže podať podnet na jeho zmenu alebo zrušenie príslušnému orgánu.⁵⁴ Orgán, ktorému verejný ochranca práv podal podnet, musí upovedomiť verejného ochrancu práv do 20 dní o opatreniach, ktoré na základe jeho podnetu vykonal.⁵⁵

Oprávnenia VOP sa vzťahujú na orgány verejnej moci, keďže ústava a zákon obsahujú legislatívnu nepresnosť (orgány verejnej správy), na dodržiavanie základných práv a slobôd (odkaz na celú druhú hlavu spolu s jej ôsmimi oddielmi Ústavy SR s názvom Základné práva a slobody) a osobná pôsobnosť VOP je v zákone zúžená (vylúčenie pôsobnosti na NR SR, vládu SR, prezidenta SR, komisárov pre deti a zdravotne postihnutých, Ústavný súd SR, súdy s určitými výnimkami, a pod.).⁵⁶

Ako bolo spomenuté v predošlej časti ohľadom Strediska, na VOP bola v rokoch 2011 a 2017 snaha o presun kompetencii NHRI zo Slovenského národného strediska pre ľudské práva. Kým v roku 2011 vláda SR pravdepodobne nestihla svoje snahy zhmotniť do konkrétnej

⁵¹ § 17 ods. 2 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov

⁵² § 17 ods. 2 ods. g) zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov

⁵³ § 17 ods. 5, 6 a 7 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov

⁵⁴ § 21 ods. 1 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov

⁵⁵ § 21 ods. 2 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov

⁵⁶ INŠTITÚCIE OCHRANY A PODPORY ĽUDSKÝCH PRÁV. Dostupné na internete:

<https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=461497>. [cit. 05.08.2020].

legislatívnej iniciatívy, v roku 2017 tento pokus prešiel medzirezortným pripomienkovým konaním. NHRI status však je aj v roku 2020 zachovaný stále v rámci Strediska.

2.3 Komisár pre deti

2.3.1 Dôvody a vznik Komiséra pre deti

Práva a povinnosti inštitúcie upravuje zákona č. 176/2015 o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o komisároch“). Vznik inštitúcie podmienilo plnenie povinností zo strany SR voči medzinárodným dohovorom⁵⁷, resp. ich vykonávacím predpisom (opčným protokolom) ľudských práv.⁵⁸ Dôvodová správa ku vládnemu návrhu zákona o komisárovi pre deti špecifikovala dôvody, ktoré ustanovovali samostatné a nezávislé postavenie inštitúcie popri iných inštitúciách podobného ľudskoprávneho druhu: „Vzhľadom na veľkosť krajiny a existenciu ústavného inštitútu Verejného ochrancu práv ako aj existenciu Slovenského národného strediska pre ľudské práva bola do roku 2013 pre verejnú ochranu práv detí zvažovaná alternatíva začlenenia takéhoto inštitútu do už existujúcich inštitútov verejnej ochrany práv s priklonením sa k alternatíve riešenia v rámci inštitútu verejného ochrancu práv nakoľko Parížske princípy (rezolúcia 48/134 Valného zhromaždenia OSN) umožňujú rôznu štruktúru vnútroštátnych inštitúcií na presadzovanie a ochranu ľudských práv, ktoré môžu v rôznych krajinách existovať súbežne. Aj pri rôznej forme je však potrebné dodržať požadovanú štrukturálnu povahu takejto inštitúcie (napr. jej štruktúru, mandát, nezávislosť, financovanie, prevádzku a pod.) v súlade s Parížskymi princípmi. Inštitúty, ktoré sú budované v súlade s Parížskymi princípmi sú pokladané za nezávislé inštitúcie (sú takto vnímané aj v rámci OSN) aj keď sú financované štátom. Zhodu s Parížskymi princípmi požaduje pre akreditáciu aj Medzinárodný koordinačný výbor národných inštitúcií na ochranu a podporu ľudských práv (ICC).“

Pracovná skupina sa de facto zaoberala rôznymi alternatívami pre zriadenie novej inštitúcie, resp. zaradenie inštitúcie pod inú, už existujúcu inštitúciu. Dôvodová správa k návrhu zákona reflektovala aj na túto skutočnosť: „Základným dôvodom pre zriadenie pracovnej skupiny Výboru pre deti mládež a Výboru pre práva osôb so zdravotným postihnutím pre prípravu návrhov riešení verejnej ochrany práv detí a verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím

⁵⁷ [Čl. 1 Dohovoru o právach dieťaťa](#) (oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 104/1991 Zb.).

⁵⁸ Dohovor o právach dieťaťa (oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. [104/1991 Zb.](#)), Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. [424/2004 Z. z.](#)), Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. [256/2009 Z. z.](#)), Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky č. [91/2014 Z. z.](#)).

a následne aj pre spracovanie návrhu zákona, je fakt, že Slovenská republika nemá doposiaľ vyriešený ani pri deťoch ani pri osobách so zdravotným postihnutím inštitút nezávislého mechanizmu prijímania a preskúmavania sťažností od detí/zdravotne postihnutých alebo v ich mene, nezávislý mechanizmus monitorovania implementácie Dohovorov zodpovedajúci Parížskym princípom, t. j. špecifické inštitúty ochrany práv detí a práv osôb so zdravotným postihnutím. Absencia takýchto inštitútov je zdôraznená skutočnosťou, že Slovenská republika ratifikovala tzv. Tretí opčný protokol k Dohovoru OSN o právach dieťaťa o procedúre oznámení (mechanizmus prijímania a vybavovania oznámení od a v prospech detí s prepojením na Výbor OSN pre práva dieťaťa) a rovnaký záväzok vyplýva aj z opčného protokolu k Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.⁵⁹

Z textu dôvodovej správy je zrejmé, že pracovná skupina zvažovala rôzne možnosti, a to:

- 1) pričlenenie oprávnení vyplývajúcich z Dohovoru OSN o právach dieťaťa (1989) a jeho opčných protokolov pod existujúcu inštitúciu – Verejný ochranca práv SR, resp. Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, resp.
- 2) vytvorenie samostatnej inštitúcie s vlastným zákonným ukotvením rozpočtom a oprávneniami.

„Návrh na riešenie verejnej ochrany práv detí a verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím“ realizovaný prostredníctvom pracovnej skupiny k predmetnej veci vytvárania daných inštitúcií v zložení PhDr. Peter Guráň, Mgt. Ondrej Gallo, RNDr. Branislav Mamojka (Národná rada občanov so zdravotným postihnutím), prof. MUDr. Jozef Mikloško, PhD. (Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety), JUDr. Viera Benčátová (Ministerstvo spravodlivosti SR), JUDr. Barbara Illková v z. JUDr. Peter Klenovský (Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR), a vedúca pracovnej skupiny JUDr. Nadežda Šebová (Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR) v prvom rade zvažoval možnosť začleniť ochranu práv detí (a podobne aj problematiku ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím) v rámci začlenenia agend pod VOP, resp. Stredisko: „V čase, keď sa pripravoval Národný akčný plán pre deti na roky 2009-2012 sa odborná verejnosť priklonila k alternatíve nezriaďovať samostatnú inštitúciu, ale riešiť otázku ochrany práv detí v rámci Strediska alebo verejného ochranu práv s preferovaním alternatívy verejného ochranu práv.“⁶⁰ Bolo tomu z toho dôvodu, že ako východiskový bod bola braná pozícia Ministerstva spravodlivosti SR: zriadenie ďalšej špecializovanej inštitúcie pri existencii vyššie uvedených dvoch orgánov ochrany detí by bolo kontraproduktívne a nesystémové, problematické a otázne rozhraničenie právomoci „nového

⁵⁹ DÔVODOVÁ SPRÁVA: Všeobecná časť (Parlamentná tlač 1499). Dostupné na internete:

<https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=413105>. [cit. 05.08.2020].

⁶⁰ MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR: Návrh na riešenie verejnej ochrany práv detí a verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím. Dostupné na internete:

<https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/vybor-deti-mladez/navrh-riesenie-verejnej-ochrany-prav-deti-verejnej-ochrany-prav-osob-so-zp.pdf>. [cit. 05.08.2020].

subjektu“ vo vzťahu k platnej inštitucionálnej štruktúre, princíp legality verzus trialistická del'ba moci, súčasné inštitucionálne zabezpečenie umocňuje riešenie v rámci existujúcich inštitúcií.⁶¹

Výsledkom však je súčasný stav, teda zriadenie samostatného úradu komisára pre deti a samostatného komisára pre osoby so zdravotným postihnutím. Súčasný pôsobenie štyroch ľudskoprávnych inštitúcií však môže spôsobovať viacero otázok. Verejný ochranca práv SR má zriadenú samostatnú webovú stránku⁶² s názvom „Detský ombudsman“, kde poukazuje na svoje ústavné a zákonné oprávnenia. Spoločnosť a potencionálni klienti tak môžu v rámci existencie Komisára pre deti SR, ako aj VOP, pociťovať určitú neistotu na ktorú inštitúciu sa obrátiť. Ex lege VOP chráni práva detí všeobecne proti konaniu, rozhodovaniu a nečinnosti orgánov verejnej moci, pričom toto oprávnenie vykonáva aj voči iným klientom bez ohľadu na vek, status, či zdravotné postihnutie.

Navyše, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva prijatím zákona o komisároch stratilo oprávnenie plniť úlohy v oblasti ľudských práv a základných slobôd ohľadom práv dieťaťa. Zákon o komisároch v čl. IV prechodných ustanovení vypustil slovné spojenie „vrátane práv dieťaťa“ v § 1 ods. 2 zákona NR SR č. 308/1933 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov. Stredisko do roku 2009 vydávalo každoročne správy o dodržiavaní práv dieťaťa.⁶³ Neskôr od roku 2010 do roku 2014 Stredisko venovalo problematike ochrany práv dieťaťa samostatné kapitoly v rámci Správy o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania.⁶⁴ Vznikom samostatného komisariátu sa Stredisko od tejto témy odpútalo a ďalej nevenovalo pozornosť danej téme, keďže komisár pre deti je povinný každoročne vypracúvať správu ohľadom práv detí a prezentovať ju v rámci NR SR. V ďalšej časti priblížime oprávnenia komisára pre deti.

2.3.2 Oprávnenia Komisára pre deti

Komisár pre deti SR plní svoje úlohy paralelne popri Verejnom ochrancovi práv SR v zmysle § 2 ods. 2 zákona o komisároch: *„Komisár pre deti je nezávislý orgán, ktorý svoju pôsobnosť vykonáva oddelene od iných orgánov, ktorým osobitný predpis ustanovuje kompetencie v oblasti ochrany ľudských práv.“* De iure sa má ktokoľvek právo obrátiť na komisára pre deti vo veci porušovania práv dieťaťa alebo ohrozovania práv dieťaťa.⁶⁵ Slovo ktokoľvek umocňuje

⁶¹ Tamtiež.

⁶² VEREJNÝ OCHRANCA PRÁV SR: *Detský ombudsman*. Dostupné na internete: <http://www.detskyombudsman.sk/>. [cit. 05.08.2020].

⁶³ SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA: *Správy o dodržiavaní práv dieťaťa*. Dostupné na internete: <http://snslp.sk/#page=2427>. [cit. 05.08.2020].

⁶⁴ SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA: *Správy o dodržiavaní ľudských práv*. Dostupné na internete: <http://snslp.sk/#page=2426>. [cit. 06.08.2020].

⁶⁵ § 2 ods. 3 zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.

odsek 4 v rámci § 2 zákona o komisároch, ktorý oprávňuje dieťa aj bez vedomia rodičov, poručníka, opatrovníka alebo inej osoby, ktorej bolo dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov, obrátiť sa na komisára pre deti.

Medzi oprávnenia komisára pre deti patrí:

- a) posudzovanie na základe podnetu alebo z vlastnej iniciatívy dodržiavanie práv dieťaťa,
- b) monitorovanie dodržiavania práv dieťaťa najmä vykonávaním nezávislého zisťovania plnenia záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná, a uskutočňovanie výskumov a prieskumov na sledovanie stavu a vývoja v oblasti práv detí,
- c) presadzovanie záujmov detí v spoločnosti, spolupráca s deťmi priamo alebo prostredníctvom organizácií pôsobiacich v oblasti práv detí, konzultácia s deťmi o veciach, ktoré sa ich týkajú, skúmanie názorov detí a podpora ich záujmu o verejné otázky,
- d) podporovanie zvyšovania povedomia o právach dieťaťa v spoločnosti,
- e) spolupráca so zahraničnými subjektmi a medzinárodnými subjektmi, ktoré sa podieľajú na výkone práv dieťaťa a ochrane práv dieťaťa.⁶⁶

Medzi oprávnenia⁶⁷ komisára pre deti ďalej patrí:

a) požadovať:

- 1. informácie a údaje na účely posúdenia dodržiavania práv dieťaťa a na účely monitorovania dodržiavania práv dieťaťa,
- 2. kópie spisovej dokumentácie na účely posúdenia dodržiavania práv dieťaťa vrátane kópií dokladov, obrazových záznamov, zvukových záznamov alebo obrazovo-zvukových záznamov,
- 3. od orgánov verejnej správy výkon ich oprávnení,
- 4. stanovisko k výsledku posúdenia podľa odseku 1 písm. a) a stanovisko k výsledku monitorovacej činnosti podľa odseku 1 písm. b) a prijatie opatrení, ak výsledkom posúdenia alebo monitorovacej činnosti je zistenie, že bolo porušené právo dieťaťa alebo ohrozené právo dieťaťa,

⁶⁶ § 4 ods. 1 písm. a) až e) zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.

⁶⁷ Pri výkone svojej činnosti disponuje komisár pre deti širokými oprávneniami na účely posúdenia dodržiavania práv detí, vykonávania monitoringu, zistenia skutkového stavu, ktorý posudzuje – má oprávnenie vyžadovať dokumenty, informácie od povinných orgánov, oprávnenie komunikovať s deťmi aj bez prítomnosti tretích osôb, oprávnenie podávať stanoviská a vyjadrenia, predkladať oznámenia v mene dieťaťa podľa medzinárodnej zmluvy, ktorou je SR viazaná (opčný protokol k dohovoru), oprávnenia požadovať stanovisko k zisteným nedostatkom (pri posúdení alebo monitorovaní dodržiavania práv dieťaťa) a prijatie opatrení na ich odstránenie, zúčastniť sa konania pred súdmi a pod.

- b) hovoriť aj bez prítomnosti tretích osôb s dieťaťom, ktoré je umiestnené v mieste, kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, detencia, ochranné liečenie alebo ochranná výchova, alebo v mieste, kde sa vykonáva ústavná starostlivosť, výchovné opatrenie alebo predbežné opatrenie podľa osobitného predpisu,
- c) predkladať oznámenia v mene dieťaťa alebo detí podľa medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná,
- d) podávať vyjadrenia v prípadoch, ktoré posudzoval podľa odseku 1 písm. a),
- e) vydávať stanoviská vo veciach dodržiavania práv dieťaťa,
- f) navrhovať prostriedky nápravy podľa výsledkov posúdenia podľa odseku 1 písm. a) alebo podľa výsledkov monitorovacej činnosti podľa odseku 1 písm. b),
- g) zúčastniť sa konania podľa všeobecných predpisov o konaní pred súdmi.⁶⁸

Porovnanie kompetencií Komiséra pre deti s VOP

Vzhľadom k tomu, že bola spomenutá podobnosť zámeru ochrany práv dieťaťa, v tejto časti priblížime porovnanie kompetencií VOP a Komiséra pre deti.

Osobná pôsobnosť komisára je širšia oproti zákonnému vymedzeniu osobnej pôsobnosti VOP. Pôsobnosť komisára sa výslovne vzťahuje aj na právnické a fyzické osoby podnikateľov. Obmedzenie osobnej pôsobnosti komisárov je o čosi precíznejšie ako je tomu pri úprave VOP, pretože stanovuje, že sa nevzťahuje na výkon právomocí napr. NR SR, pričom to neplatí, ak ide o výkon právomocí ktoré vykonávajú ako orgán verejnej správy. To znamená, že sa môže vzťahovať napríklad na opatrenia zamestnaneckej politiky Kancelárie NR SR, pretože sa nejedná o výkon právomocí zákonodarného zboru a pod.⁶⁹

Komisár pre deti má špecifickejšie vymedzené kompetencie k právam detí ako VOP, pretože medzi kompetencie komisára patrí posudzovania dodržiavania práv dieťaťa (na podnet či z vlastnej iniciatívy), monitoring dodržiavania práv dieťaťa, presadzovanie záujmov detí v spoločnosti, priama komunikácia s deťmi a zisťovanie ich názorov, podporovanie zvyšovania povedomia o právach detí a spolupráca so zahraničnými a medzinárodnými subjektmi, ktoré sa podieľajú na výkone alebo ochrane práv detí. Zákon o komisároch obsahuje podrobnú úpravu postupu pri vybavení podnetu, ktorá je vo veľkej miere totožná s úpravou obsiahnutou v zákone o VOP.⁷⁰ Špecifickejšie vymedzenie kompetencií však reflektuje na subjekty ochrany – deti a z toho dôvodu nie sú odchýlky od oprávnení VOP rozsiahle a oplývajú prvkami výraznejšej exkluzivity.

⁶⁸ § 4 ods. 2 písm. a) až g) zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.

⁶⁹ § 3 ods. 2 písm. a) až g) zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.

⁷⁰ INŠTITÚCIE OCHRANY A PODPORY ĽUDSKÝCH PRÁV. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=461497>. [cit. 05.08.2020].

Zákon o komisároch upravuje aj povinnosti subjektov, na ktoré sa vzťahuje osobná pôsobnosť komisára; úprava je podobná s úpravou stanovenou v zákone o VOP, ide napr. o tieto povinnosti:

- umožniť vstup do objektu orgánu verejnej správy
- umožniť vstup na iné miesto, ako je uvedené vyššie, ak sa na tomto mieste nachádza dieťa,
- poskytnúť písomné stanovisko, informácie, údaje a kópie spisovej dokumentácie,
- zabezpečiť vykonanie oprávnení požadovaných komisárom bez zbytočného odkladu,
- poskytnúť komisárovi súčinnosť pri výkone jeho pôsobnosti.⁷¹

Mechanizmus pre prípad, že povinný subjekt neprijme prostriedok nápravy navrhnutý komisárom alebo nesplní zákonné povinnosti je podobný ako pri VOP → komisár to oznámi ich nadriadenému orgánu; ak nemá nadriadený orgán → komisár predloží informáciu na rokovanie vlády SR.⁷² Rovnako ako VOP, komisár pre deti taktiež podáva správu o činnosti NR SR, a má tiež možnosť podať mimoriadnu správu za splnenia zákonných podmienok.⁷³ Zákon mu dáva oprávnenie spolupracovať pri výkone svojej pôsobnosti s orgánmi verejnej moci, prípadne s inými subjektmi pôsobiacimi v oblasti ochrany práv a slobôd.⁷⁴ Funkcia a činnosť úradu komisára sú financované z dotácií zo štátneho rozpočtu.⁷⁵

Z uvedeného vyplýva, že okrem precíznejšieho obmedzenia osobnej pôsobnosti komisára pre deti oproti VOP a jeho záberu aj na podnikateľské subjekty sa jeho kompetencie prelínajú s kompetenciami VOP. Z daného dôvodu môže vstať otázka, či by kompetencie komisára pre deti nebolo vhodnejšie katalogizovať pod VOP s tým, že by bolo nutné novelizovať zákon o verejnom ochrancovi práv s dôrazom na práva detí a tiež rozšírením jeho osobnej pôsobnosti a dostatočným finančným posilnením VOP.

⁷¹ Tamtiež.

⁷² § 26 ods. 2 zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.

⁷³ § 5 zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.

⁷⁴ § 27 zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.

⁷⁵ § 29 zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.

2.4 Komisár pre osoby so zdravotným postihnutím

2.4.1 Vznik a oprávnenia inštitúcie

Z hľadiska argumentácie tvorby danej inštitúcie sa vychádzalo z viacerých alternatív. V prípade ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím bolo v prvom rade zvažované pričlenenie tejto agendy k Stredisku, ak by realizácia samotnej inštitúcie nebola možná: „Na rozdiel od verejnej ochrany práv detí sa konštituovaním inštitúcie verejnej ochrany osôb so zdravotným postihnutím nezaobera žiaden materiál a neboli urobené ani žiadne mimorezortné porovnania a vyhodnotenia. Aj napriek tomu však možno konštatovať, že na Slovensku v súčasnosti žiadny orgán plne nevyhovuje Parížskym zásadám. Je treba uviesť, že väčšina účastníkov okrúhleho stola o implementácii Dohovoru organizovaným Národnou radou občanov so zdravotným postihnutím 24. a 25. marca 2011 sa vyslovila, v prípade ak by konštituovanie samostatnej inštitúcie nebolo možné, za ustanovenie Strediska za samostatnú nezávislú inštitúciu, podľa Dohovoru, za podmienky, že sa zmení konštituovanie jej správnej rady a bude plne vyhovovať Parížskym princípom.“ Daný návrh vyslovil tiež argumenty, na základe ktorých sa odkryli aj nedostatky pri začlenení kompetencií ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím pod už existujúce inštitúcie:

„1.Vytvorenie novej, nezávislej inštitúcie so samostatným monitorovacím mechanizmom: tento krok by bol odôvodnený unikátnosťou Dohovoru. Takáto nová inštitúcia by sa mohla systematicky venovať otázkam, ktoré súvisia s právami osôb so zdravotným postihnutím (zvyšovanie povedomia o Dohovore, spolupráca pri legislatívnych zmenách, riešenie a rozhodovanie o podnetoch, spolupráca so všetkými zainteresovanými organizáciami a orgánmi verejnej a štátnej správy).

2.Slovenské národné stredisko pre ľudské práva: Stredisko v súčasnosti nespĺňa podmienky podľa Parížskych princípov a osoby so zdravotným postihnutím nie sú dostatočne zastúpené ani v jeho správnej rade, ani medzi jeho spolupracovníkmi. Keby sa Stredisko ustanovilo ako samostatná nezávislá inštitúcia, musela by byť zásadným spôsobom personálne aj finančne posilnená jeho činnosť.

3.Verejný ochranca práv: ako v predošlom bode, ani tu nie je zabezpečená účasť osôb so zdravotným postihnutím na činnosti kancelárie. Inštitucionálne by sa táto otázka dala riešiť vymenovaním zástupcu Verejného ochranca práv pre práva osôb so zdravotným postihnutím. Keby sa kancelária Verejného ochranca práv ustanovila ako samostatná nezávislá inštitúcia, musela by byť zásadným spôsobom personálne aj finančne posilnená jej činnosť.“⁷⁶

⁷⁶ MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR: Návrh na riešenie verejnej ochrany práv detí a verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/vybor-deti-mladez/navrh-riesenie-verejnej-ochrany-prav-deti-verejnej-ochrany-prav-osob-so-zp.pdf>. [cit. 05.08.2020].

Pracovná skupina navrhla vytvorenie napokon samostatnej inštitúcie pre ochranu práv osôb so zdravotným postihnutím v dôsledku efektívnejšieho naplňania čl. 33 ods. 2 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím⁷⁷: „Aktuálne v čase, keď je potrebné vyriešiť aj otázku verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím, je na mieste zvážiť ďalšiu alternatívu a to samostatnú inštitúciu na ochranu práv zaručených určitým cieľovým skupinám základnými ľudskoprávnymi dohovormi. Nie je možné (o.i. aj z finančných dôvodov) aby Slovensko riešilo priznané práva ľudskoprávnymi dohovormi pre každú oblasť osobitne. Na druhej strane prispôsobovanie aktuálnych kompetencií Strediska či verejného ochrancu práv potrebám ochrany práv rôznych, určitým spôsobom definovaných skupín ľudí, spochybňuje prinajmenšom splnenie kritéria špecifickosti ako i profesionality a v prípade práv osôb so zdravotným postihnutím aj otvorenosti. Navrhujeme zvážiť pomerne netradičný spôsob riešenia, a to riešenie ochrany osobitne zaručených ľudských práv (práv nad rámec základných ľudských práv) samostatnou nezávislou inštitúciou s ustanovením konkrétnych osôb zabezpečujúcich ochranu práv zaručených osobitnými dohovormi skupinám populácie vyžadujúcim osobitnú pozornosť. Navrhované riešenie okrem vhodnosti, účelnosti a hospodárnosti môže priniesť aj významnú mieru „univerzality“ do riešenia verejnej ochrany práv špecifických skupín osôb tým, že umožní jej prípadné rozšírenie o ďalšiu/ďalšie ľudskoprávne oblasti jednoduchým spôsobom.“⁷⁸

Ako bolo spomenuté, výsledkom procesu sa stal úrad Komiséra pre osoby so zdravotným postihnutím, t. j. samostatná inštitúcia. Zákonná úprava je stanovená zákonom č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zákonné znenie je totožné s úpravou stanovenou pre komisára pre deti okrem subjektu, ktorému sa poskytuje ochrana - osoby so zdravotným postihnutím, inak sú oprávnenia Komiséra pre osoby so zdravotným postihnutím a Komiséra pre deti totožné. Ako bolo spomenuté, potreba zriadenia nezávislého monitorovacieho subjektu pre práva osôb so zdravotným postihnutím vyplýva z Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. K oprávneniu fyzickej osoby obrátiť sa na komisára je potrebné len doplniť, že toto oprávnenie patrí aj osobe, ktorá nemá spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu alebo ktorá bola pozbavená spôsobilosti na právne úkony, aj bez vedomia jej zákonného zástupcu.⁷⁹

Problémovými môžu byť situácie, ak subjekt ochrany prelína kompetencie oboch inštitúcií – zdravotne postihnuté dieťa. Tu zákon nešpecifikuje to, ktorá inštitúcia je oprávnená

⁷⁷ Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím bol uverejnený v Zbierke zákonov SR ako Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí SR č. 317/2010 Z. z., dostupné online: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2010/317/20100710>.

⁷⁸ MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR: Návrh na riešenie verejnej ochrany práv detí a verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/vybor-deti-mladez/navrh-riesenie-verejnej-ochrany-prav-deti-verejnej-ochrany-prav-osob-so-zp.pdf>. [cit. 05.08.2020].

⁷⁹ INŠTITÚCIE OCHRANY A PODPORY ĽUDSKÝCH PRÁV. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=461497>. [cit. 05.08.2020].

konať, či môžu konať súčasne, či bude konať inštitúcia, ktorú si klient vyberie a pod. Taktiež je otázne, ak sa zdravotne postihnuté dieťa stane obeťou diskriminácie, nakoľko má dôjsť, a či vôbec k spolupráci so Strediskom, ktoré je oprávnené obeť diskriminácie zastupovať v konaní pred súdmi bezplatne. Aj z toho dôvodu sme ďalšiu časť tejto analýzy venovali medzinárodným a európskym odporúčaniam, ktoré štátom radia v tom, ako by mala a mohla ľudskoprávna architektúra v ich štátnych podmienkach vyzerieť.

3 Všeobecné odporúčania ohľadom usporiadania a vytvárania ľudskoprávnych inštitúcií z pohľadu medzinárodného a európskeho práva

3.1 Medzinárodné dokumenty ohľadom inštitucionálnej ochrany ľudských práv na národnej úrovni

Odporúčania k tomu, ako má štát inštitucionálne nastaviť ochranu ľudských práv, nie sú jednotné ani z pohľadu medzinárodného práva. V tejto časti priblížime medzinárodné odporúčania ľudskoprávnych dokumentov k tomu, či by mali štáty dať oprávnenia pod existujúcu inštitúciu (s najväčšou pravdepodobnosťou NHRI inštitúciu, ak taká v podmienkach danej krajiny pôsobí), resp. vytvoriť novú inštitúciu špecificky zameranú na ochranu ľudských práv v zmysle predmetných odporúčaní.

- 1) Dohovor OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu⁸⁰ bol Slovenskou republikou podpísaný a ratifikovaný v roku 1993. K nemu sa viaže Opčný protokol (skr. OPCAT), ktorý vyžaduje v čl. 17 buď zachovanie, určenie, resp. vytvorenie inštitúcie, ktorá by vykonávanie a dohľad nad vykonávaním dohovoru uskutočňovala: „Zmluvné strany sa zaväzujú, že zachovávajú, určia alebo vytvoria najneskôr jeden rok po nadobudnutí platnosti tohto protokolu alebo jeho ratifikácii alebo pristúpení jeden alebo viacero nezávislých vnútroštátnych preventívnych mechanizmov na zabránenie mučenia na domácej úrovni. Mechanizmy zriadené decentralizovanými jednotkami sa môžu na účely tohto protokolu označiť za vnútroštátne preventívne mechanizmy, ak sú v súlade s jeho ustanoveniami.“ Z uvedeného nie je zrejmé, či to má byť existujúca NHRI inštitúcia (v podmienkach SR Stredisko pre ľudské práva), resp. iná existujúca inštitúcia (napr. Verejný ochranca práv SR), alebo úplne nová inštitúcia. **SR však Opčný protokol k predmetnému dohovoru zatiaľ neratifikovala, iba podpísala.**⁸¹ Z toho dôvodu je daný opčný protokol zatiaľ bez účinku v rámci podmienok SR.
- 2) Parížske princípy spomínané v časti ohľadom Slovenského národného strediska pre ľudské práva nastavujú prvok hodnotenia pre NHRI inštitúcie. Parížske princípy síce nestanovujú koľko NHRI inštitúcií môže pôsobiť v rámci jednej krajiny, ale prax Výboru SCA GANHRI, ktorý akredituje NHRI inštitúcie je nastavená tak, že len jedna inštitúcia v rámci krajiny môže niesť status NHRI.⁸²

⁸⁰ Dohovor vyšiel v podmienkach SR ako Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 143/1988 Zb.

⁸¹ UN HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER: *Status of Ratification (Interactive Dashboard)*. Dostupné na internete: <https://indicators.ohchr.org/>. [cit. 05.08.2020].

⁸² CARVER, R.: *One Human NHRI or Many? How many Institutions Does It Take to Protect Human Rights? – Lessons from the European Experience*. Journal of Human Rights Practice. Volume 3. s. 1-24. 2011. Dostupné na internete: <https://academic.oup.com/jhrp/article/3/1/1/2189036>. [cit. 05.08.2020].

Fakt, že Výbor SCA preferuje len jednu inštitúciu v rámci krajiny (pri niektorých krajinách by mohlo byť problematické federatívne usporiadanie danej krajiny), potvrdzuje aj zoznam NHRI inštitúcií vedený na stránke GANHRI.

- 3) Všeobecný komentár č. 2 (2002)⁸³ k Dohovoru OSN o právach dieťaťa (1989) zdôraznil význam ochrany práv detí buď NHRI inštitúciami, či špecializovanými nezávislými inštitúciami pôsobiacimi v rámci ochrany práv detí: „Článok 4 Dohovoru o právach dieťaťa požaduje od štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohovoru, aby „prijali všetky potrebné legislatívne, administratívne a iné opatrenia na uplatnenie práv uznaných v tomto dohovore“. Nezávislé národné inštitúcie pre ľudské práva (NHRI - national human rights institutions) predstavujú významný mechanizmus podpory a zabezpečenia vykonávania dohovoru a Výbor pre práva dieťaťa posudzuje zriaďovanie takýchto orgánov v rámci záväzku prijatého štátmi pri ratifikácii zabezpečiť vykonávanie dohovoru a podporovať všeobecné uznávanie práv detí. V tejto súvislosti výbor uvítal zriadenie NHRI, funkcií detských ombudsmanov/detských komisárov a obdobných nezávislých orgánov na podporu a monitorovanie vykonávania dohovoru v mnohých štátoch.“ Všeobecný komentár v prvom rade odporúča nastaviť monitorovanie a ochranu práv detí prostredníctvom nezávislej inštitúcie pre ochranu práv detí, napr. komisár pre deti, avšak, v prípade, ak štát nemá dostatočné prostriedky na adekvátne dotovanie a podporu danej inštitúcie, štátom sa odporúča podporovať NRHI inštitúcie ako inštitúcie všeobecnej ochrany práv detí: „V mnohých štátoch boli zriadené funkcie odborných nezávislých inštitúcií pre ľudské práva detí a ombudsmanov alebo komisárov pre práva detí. Tam, kde majú obmedzené zdroje a prostriedky, sa musí venovať pozornosť zabezpečeniu toho, aby sa dostupné zdroje a prostriedky využívali čo najefektívnejšie na podporu a ochranu ľudských práv všetkých osôb, vrátane detí, a v tejto súvislosti pravdepodobne najlepší prístup predstavujú všeobecné NHRI s osobitným zameraním na deti. Všeobecné NHRI by mali vo svojej štruktúre zahŕňať buď identifikovateľného komisára špecificky zodpovedného za práva detí alebo špeciálnu sekciu či útvar zodpovedný za práva detí.“⁸⁴ V tomto prípade je možné poznamenať a opakovane poukázať na skôr všeobecný charakter odporúčania/komentáru, pretože priamo neustanovuje potrebu vytvorenia nezávislej inštitúcie, avšak v prípadoch, ak nie je možné naplniť všetky potrebné podmienky pre vznik samostatnej inštitúcie, odporúča sa, aby túto úlohu prevzala NHRI inštitúcia. Štáty

⁸³ ORGANIZÁCIA SPOJENÝCH NÁRODOV: Dohovor o právach dieťaťa – Všeobecný komentár č. 2 (2002). Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/vybor-deti-mladez/dokumenty/gc-2-web.pdf>. [cit. 06.08.2020].

⁸⁴ ORGANIZÁCIA SPOJENÝCH NÁRODOV: Dohovor o právach dieťaťa – Všeobecný komentár č. (2002). Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/vybor-deti-mladez/dokumenty/gc-2-web.pdf>. [cit. 06.08.2020].

EÚ sa k vytváraniu nezávislých inštitúcií na ochranu práv detí postavili dvojako. V prvom okruhu sú štáty (celkovo 14), ktoré vytvorili samostatnú inštitúciu pre ochranu práv detí (komisár, resp. ombudsman pre deti): Belgicko, Cyprus, Dánsko, Fínsko, Chorvátsko, Holandsko, Írsko, Litva, Luxembursko, Malta, Poľsko, Slovensko, Švédsko a Taliansko. Druhú skupinu tvoria štáty (celkovo 8) kde buď NHRI inštitúcia, resp. iná inštitúcia neakreditovaná ako NHRI, ale pôsobiaca na ochranu práv všeobecne pre všetky osoby, je zodpovedná za ochranu a podporu práv detí: Bulharsko, Estónsko, Francúzsko, Grécko, Lotyšsko, Maďarsko, Slovinsko a Španielsko. Pri jednej krajine (Rakúsko) nie je isté, či ochranu práv detí má na starosti samostatná inštitúcia, resp. NHRI či iná inštitúcia všeobecne chrániaca práva detí.⁸⁵

- 4) Všeobecné odporúčanie (1993)⁸⁶ č. 17 Dohovoru OSN na odstránenie všetkých foriem rasovej diskriminácie ohľadom vytvárania národných inštitúcií uľahčujúcich vykonávanie dohovoru stanovilo: „aby štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru, zriadili národné komisie alebo iné príslušné orgány, pričom *mutatis mutandis*⁸⁷ zohľadnia zásady týkajúce sa štatútu vnútroštátnych inštitúcií, aby slúžili okrem iného tieto účely.“ Slovenská republika je zmluvnou stranou dohovoru od roku 1993, kedy daný medzinárodný dokument podpísala a aj ratifikovala. Z odporúčania nie je taktiež zrejmé, či má túto činnosť vykonávať NHRI, resp. iná špeciálne založená samostatná inštitúcia. V podmienkach SR sa diskriminácii, ako bolo spomenuté, venuje Slovenské národné stredisko pre ľudské práva.
- 5) Dohovor OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien v rámci výsledkov štyridsiateho zasadnutia Výboru pre odstránenie diskriminácie žien⁸⁸ vyzdvihol dôležitosť NHRI inštitúcií a nabádal dané inštitúcie, aby propagovali a šírili dohovor a jeho opčný protokol, jeho záverečné pripomienky, všeobecné odporúčania, rozhodnutia a názory na jednotlivé oznámenia a vyšetrovania uskutočňované v rámci opčného protokolu, ako aj monitorovali vykonávanie dohovoru zmluvným štátom a jeho opčný protokol.⁸⁹ Výbor vyzdvihol dôležitosť národných inštitúcií pre ľudské práva (NHRI), a tiež jeho ochotu spolupracovať

⁸⁵ EUROPEAN NETWORK OF OMBUDSPERSONS FOR CHILDREN: *ENOC Members*. Dostupné na internete: http://enoc.eu/?page_id=2469, <http://ennhri.org/our-members/>, <https://equineteurope.org/members-map/>. [cit. 05.08.2020].

⁸⁶ UN HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER: *UN Treaty Body Database*. Dostupné na internete:

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=6&DoctypeID=11&ctl00_PlaceHolderMain_radResultsGridChangePage=2. [cit. 05.08.2020].

⁸⁷ Slovné spojenie znamená „s príslušnými zmenami“.

⁸⁸ UN WOMEN: *Commission on the Status of Women (52nd Session)*. Dostupné na internete: https://www.un.org/womenwatch/daw/csw/csw52/crps/crp1_e.pdf. [cit. 06.08.2020].

⁸⁹ Príloha 2, bod 5.: https://www.un.org/womenwatch/daw/csw/csw52/crps/crp1_e.pdf

s danými inštitúciami. Svoju pozornosť nevenoval špecializovaným inštitúciám: „Výbor uznáva, že národné inštitúcie pre ľudské práva môžu rôznymi spôsobmi prispievať k práci výboru v rámci monitorovacích postupov dohovoru a jeho opčného protokolu. Národné inštitúcie pre ľudské práva môžu poskytnúť pripomienky a návrhy k správam zmluvného štátu spôsobom, ktorý považujú za vhodný. Národné inštitúcie pre ľudské práva môžu tiež poskytnúť pomoc údajným obetiam porušovania ľudských práv podľa dohovoru, aby mohli výboru predkladať individuálne oznámenia, alebo v prípade, že nastane situácia, poskytnúť spoľahlivé informácie týkajúce sa mandátu výboru viesť vyšetrenie.“⁹⁰

3.2 Európske dokumenty ohľadom inštitucionálnej ochrany ľudských práv na národnej úrovni

Európske odporúčania pre zavedenie jednej, či viacerých inštitúcií ohľadom ľudských práv tiež nie sú jednotné. Komisar Rady Európy pre ľudské práva uviedol, že existencia špecializovaných inštitúcií by mohla oslabiť generálneho ombudsmana a spôsobiť zmätok verejnosti. Navyše uviedol, že: „...v období prechodu a finančnej neistoty by bolo racionálnejšie sústrediť všetky dostupné zdroje na úrad existujúceho národného ombudsmana a prípadne menovať zástupcov na riešenie konkrétnych otázok.“⁹¹

Parlamentné zhromaždenie Rady Európy však vo svojom odporúčaní (1959) z roku 2013 zohľadnilo viacero faktorov týkajúcich sa inštitúcií ombudsmanského typu: „Zhromaždenie poznamenáva, že v rámci inštitúcií ombudsmana v Európe a na celom svete neexistuje štandardizovaný model. Niektoré krajiny zriadili inštitúciu pozostávajúcu zo všeobecného ombudsmana, zatiaľ čo iné si vybrali multi-inštitucionálny systém vrátane regionálnych a/alebo miestnych ombudsmanov a/alebo ombudsmanov špecializovaných na také oblasti, ako je boj proti diskriminácii, ochrana menšín alebo práva detí. Vzhľadom na rozmanitosť právnych systémov a tradícií by nebolo vhodné obhajovať jednotný model pre inštitúciu ombudsmana.“⁹² Dané odporúčanie prihliada na rozmanitosť právnych systémov a z toho dôvodu neobhajuje model jednej inštitúcie. Avšak, v bode 4.3 odporúčania (1959) z roku 2013 vyzýva štáty, aby „sa zdržali vytvárania inštitúcií ombudsmanského typu, ak to nie je nevyhnutne potrebné na ochranu ľudských

⁹⁰ UN WOMEN: Commission on the Status of Women (52nd Session). Dostupné na internete: https://www.un.org/womenwatch/daw/csw/csw52/crps/crp1_e.pdf. [cit. 06.08.2020].

⁹¹ Rada Európy, Úrad komisára pre ľudské práva. 2000. Závery stretnutia medzi ombudsmanmi strednej a východnej Európy a pánom Alvarom Gil-Roblesom, komisárom pre ľudské práva, Budapešť 23. - 24. júna 2000. cit. z: file:///C:/Users/csudedua/AppData/Local/Temp/Malta_Setting%20up%20of%20NHRI_Proposal%20by%20OM%20Malta_Oct%202013.pdf

⁹² PARLIAMENTARY ASSEMBLY OF COUNCIL OF EUROPE: Strengthening the institution of ombudsman in Europe. Dostupné na internete: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20232&lang=en>. [cit. 06.08.2020].

práv a základných slobôd. Vytváranie takýchto orgánov by mohlo zmiasť jednotlivcov v chápaní prostriedkov nápravy, ktoré majú k dispozícii.“

Európska komisia proti rasizmu a intolerancii (tzv. ECRI) vo svojom Všeobecnom politickom odporúčaní č. 2 z roku 1997 (revidované v roku 2017) odporučila členským štátom zriadenie orgánov pre rovnosť – Equality body, t. j. špecifickú inštitúciu na ochranu voči diskriminácii. Túto požiadavku SR splnila pridaním daného statusu pod Slovenské národné stredisko pre ľudské práva v roku 2004.⁹³

Vzhľadom k tomu, že v podmienkach SR pôsobí viacero ľudskoprávných inštitúcií a niektoré po viac ako dve desaťročia, je nutné zahrnúť taktiež odporúčania medzinárodného charakteru voči SR, najmä Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva.

⁹³ EURÓPSKA KOMISIA PROTI RASIZMU A INTOLERANCII (ECRI): *Zriaďovanie orgánov pre rovnosť – Všeobecné politické odporúčanie ECRI č. 2: Kľúčové témy*. Dostupné na internete: <https://rm.coe.int/vseobecne-politicke-odporucanie-ecri-c-2-klucove-temy/16808e6013>. [cit. 06.08.2020].

4 Odporúčania medzinárodných organizácií k jednotlivým ľudskoprávnym inštitúciám v podmienkach SR⁹⁴

4.1 Akreditačná komisia GANHRI - odporúčania k Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva

Stredisku bol udelený status „B“, t. j. rovnako ako v roku 2007, v zmysle posledného akreditačného konania v marci 2014.⁹⁵ Výbor SCA odporučil zmeniť niektoré ustanovenia v rámci zákona o Stredisku:

1. Ľudskoprávny mandát

- a) predkladať vláde stanoviská, odporúčania, návrhy a správy o všetkých záležitostiach týkajúcich sa ľudských práv;
- b) podporovať a zabezpečovať harmonizáciu vnútroštátnych právnych predpisov, nariadení a postupov s medzinárodnými nástrojmi v oblasti ľudských práv, ktorých zmluvnou stranou je štát;
- c) podporovať ratifikáciu alebo prístup k medzinárodným nástrojom v oblasti ľudských práv;
- d) zvyšovať informovanosť o normách v oblasti ľudských práv prostredníctvom vyučovania, výskumu a oslovovania verejnej mienky; a
- e) účinne vyšetrovať sťažnosti na porušovanie ľudských práv.

2. Spôsob výberu členov správnej rady⁹⁶

Výbor SCA nabádal SNSLP, aby sa zasadzovalo za formalizáciu výberového konania správnej rady Strediska v zákone o zriadení Strediska, iných právnych predpisoch, resp. iných záväzných usmerneniach nasledovným spôsobom:

- vysoká miera transparenstnosti ohľadom obsadzovaných miest;

⁹⁴ INŠTITÚCIE OCHRANY A PODPORY ĽUDSKÝCH PRÁV. Dostupné na internete:

<https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=461497>. [cit. 06.08.2020].

⁹⁵ INTERNATIONAL COORDINATING COMMITTEE OF NATIONAL HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS FOR THE PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS: *Report and Recommendations of the Sub-National Committee on Accreditation*. Dostupné na internete:

https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Documents/2007_October%20SCA%20Report.pdf. [cit. 05.08.2020].

⁹⁶ Orgánmi strediska sú správna rada a výkonný riaditeľ. Kým správna rada pôsobí ako kontrolný a kreačný orgán Strediska (najmä vo vzťahu k voľbe výkonného riaditeľa), výkonný riaditeľ je exekutívnym a riadiacim pracovníkom pre každodenné činnosti Strediska. Ich pôsobnosť upravujú §§ 3a , 3b a 3c zákona č. 308/1993 Z.z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov.

- maximalizovať počet potenciálnych kandidátov zo širokej škály spoločenských skupín;
- podporovať konzultácie a/alebo účasť na procese podávania žiadostí, vyhodnocovanie podaných žiadostí a výberovom procese;
- hodnotiť žiadateľov na základe vopred stanovených, objektívnych a verejne dostupných pravidiel; a
- výber zástupcov, ktorí slúžia v rámci vlastnej profesionálnej kapacity, a nie v mene organizácie, ktorú zastupujú.

Momentálne sú zástupcovia správnej rady Strediska delegovaní deviatimi subjektami: prezident/ka SR, predseda NR SR, verejný ochranca práv SR, dekan Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, dekan Právnickej fakulty Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, dekan Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, dekan Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, predseda vlády SR na návrh mimovládnych organizácií a minister práce, sociálnych vecí a rodiny SR.⁹⁷ Funkčné obdobie členov správnej rady Strediska je trojročné.

3. Pluralizmus (Diverzita)

Súčasnú nastavenie a delegácia členov správnej rady Strediska nezaručujú pluralizmus personálnej kompozície správnej rady. Vyžaduje sa najmä širšie zastúpenie spoločnosti na základe rodového aspektu, profesionálnej minulosti, etnicity či menšinovej príslušnosti.

4. Politická reprezentácia v správnej rade v roku 2014

V roku 2014 pôsobil v správnej rade Strediska aj aktívny poslanec Národnej rady SR. Toto považoval Výbor SCA za problematické, keďže Parížske princípy vyžadujú síce komunikáciu NHRI inštitúcií s vládou a jej výkonnými zložkami, avšak, NHRI inštitúcia by mala byť nezávislá bez akejkoľvek personálnej intervencie zo strany vlády v rámci jej činnosti. To isté sa vyžaduje aj pri poslancoch Národnej rady SR.

5. Funkčná imunita a nezávislosť

V rámci súčasnej legislatívy nie je stanovená imunita členov správnej rady Strediska za rozhodovanie v dobrej viere v rámci Strediska. Výbor SCA toto ustanovenie odporučil z dôvodu, že môže existovať viacero externých faktorov ovplyvňujúcich členov správnej rady Strediska pri ich rozhodovacej činnosti. Funkčná imunita by zastrešovala napĺňanie týchto atribútov: kritická analýza a komentovanie otázok ľudských práv bez zasahovania, nezávislosť vedenia inštitúcie, adekvátne funkčné obdobie a dôvera verejnosti v národnú

⁹⁷ Aktuálne zloženie správnej rady strediska je možné nájsť na tejto stránke: <http://snslp.sk/#menu=2896>

inštitúciu pre ľudské práva. Funkčná imunita by zahŕňala len rozhodovanie v dobrej viere a nedotýkala by sa trestnej činnosti prijímania úplatku a podobných trestných činov súvisiacich s korupciou. Z toho dôvodu by mal byť nastavený taktiež proces, ktorý by stanovoval, za akých okolností by mohli prísť dotknuté osoby v rámci Strediska o funkčnú imunitu.

6. Funkčné obdobie členov správnej rady Strediska

Vzhľadom k zániku funkcie členov správnej rady Strediska by bolo nutné zaviesť koncept prepustenia člena správnej rady v súlade s exemplifikatívne stanovenými normami v zákone o Stredisku (dôvody prepustenia, popřípade podmienené rozhodnutím oprávneného orgánu).

7. Adekvátne financovanie inštitúcie

Poskytovanie primeraného financovania zo strany štátu by malo zahŕňať pre Stredisko minimálne:

- a) pridelovanie finančných prostriedkov na priestory prístupné širšej komunite vrátane osôb so zdravotným postihnutím;
- b) platy a výhody poskytované svojim zamestnancom porovnateľné s platmi a výhodami štátnych zamestnancov vykonávajúcich podobné úlohy v iných nezávislých inštitúciách štátu;
- c) odmeny členom rozhodovacieho orgánu;
- d) vytvorenie dobre fungujúceho komunikačného systému vrátane telefónu a internetu;
- e) pridelenie dostatočného množstva zdrojov na vykonávanie mandátu inštitúcie.

Stredisku však od roku 2019 bol navýšený rozpočet na takmer 800 tisíc EUR.⁹⁸

8. Spolupráca s ostatnými ľudskoprávnymi inštitúciami

Výbor SCA odporučil pre Stredisko udržiavať a rozvíjať vzťahy s Verejným ochrancom práv SR. Výbor tiež zdôraznil, že na to, aby mohli NHRI účinne plniť svoje mandáty, je nevyhnutné pravidelné a konštruktívne zapojenie všetkých zainteresovaných strán. NHRI by

⁹⁸ Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva a národnostné menšiny Uznesením č. 147 z 20. novembra 2019 k návrhu rozpočtu kapitoly Všeobecná pokladničná správa na roky 2020 až 2022 súhlasil s návrhom rozpočtu kapitoly Všeobecná pokladničná správa na rok 2020, v tom výdavky súvisiace s činnosťou Kancelárie verejného ochrancu práv 1 857 374 eur, Slovenského národného strediska pre ľudské práva 792 822 eur, Úradu komisára pre deti 589 655 eur, Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím 554 981 eur a uložil podpredsedi výboru informovať gestorský Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre financie a rozpočet o prijatom uznesení. Dostupné na internete pod č. 147 VLPNM: <https://www.nrsr.sk/dl/Browser/Default?legId=13&termNr=7>. [cit. 05.08.2020].

mali podľa potreby rozvíjať, formalizovať a udržiavať pracovné vzťahy s ostatnými domácimi inštitúciami založenými na podporu a ochranu ľudských práv.⁹⁹

4.2 Výbor OSN pre ľudské práva - Záverečné pripomienky k štvrtej správe Slovenskej republiky

Zmluvný štát by mal zmeniť a doplniť zákon, ktorým zriadil Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, tak, aby rozšíril rozsah jeho mandátu a právomoci, aby mohlo účinne podporovať a monitorovať ochranu ľudských práv, okrem iného, prostredníctvom poskytovania informácií o otázkach ľudských práv zákonodarcovi a prijať konkrétne opatrenia na zabezpečenie, aby stredisko malo k dispozícii primerané finančné a ľudské zdroje v súlade s Parížskymi zásadami.¹⁰⁰

4.3 Výbor OSN pre odstránenie všetkých foriem rasovej diskriminácie - Záverečné odporúčania k jedenástej a dvanástej správe Slovenskej republiky¹⁰¹

Zmluvný štát by mal zintenzívniť snahu o zabezpečenie plného súladu Slovenského národného strediska pre ľudské práva s Parížskymi princípmi a odporúčaniami GANHRI. Výbor opakovane odporúča, aby zmluvný štát zabezpečil adekvátne ľudské, finančné a technické zdroje pre Stredisko tak, aby mohlo realizovať svoj mandát efektívne a nezávisle, a to tak ako NHRI, ako aj ako Equality Body. Výbor odkazuje na svoje všeobecné odporúčanie č. 17 o zriaďovaní národných ľudskoprávnych inštitúcií pre implementáciu Dohovoru.

4.4 Výbor OSN pre práva dieťaťa - Záverečné odporúčania ku Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správe Slovenskej republiky¹⁰²

Výbor odkazujúc na stanovisko Európskej komisie proti rasizmu a intolerancii uvádza, že implementácia antidiskriminačného zákona nie je adekvátne monitorovaná a že Slovenské národné stredisko pre ľudské práva ako monitorovací orgán nefunguje efektívnym spôsobom a nezávisle. Odporúča, aby zmluvný štát zabezpečil implementáciu antidiskriminačného zákona, ako aj ďalších zákonov zakazujúcich diskrimináciu vrátane zabezpečenia úplnej nezávislosti, nestrannosti a efektívnosti monitorovacieho orgánu.

⁹⁹ Všetky body je možné nájsť na:

<https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Documents/SCA%20MARCH%202014%20FINAL%20REPORT%20-%20ENGLISH.pdf>

¹⁰⁰ INŠTITÚCIE OCHRANY A PODPORY ĽUDSKÝCH PRÁV. Dostupné na internete:

<https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=461497>. [cit. 06.08.2020].

¹⁰¹ Tamtiež.

¹⁰² Tamtiež.

Zároveň, výbor žiada zmluvný štát, aby zabezpečil nezávislosť inštitútu komisára pre deti v zmysle procesu jeho zvolenia, financovania, mandátu a imunity s cieľom garantovať plný súlad s Parížskymi zásadami.

4.5 Výbor OSN proti mučeniu - Záverečné stanovisko k tretej periodickej správe Slovenskej republiky¹⁰³

Výbor uvádza, že Slovenské národné stredisko pre ľudské práva nemá dostatočne široký mandát. Je tiež znepokojený netransparentnosťou výberových konaní, nedostatkom rozmanitosti jeho zamestnancov, ako aj nedostatočnou imunitou a nezávislosťou. Výbor odporúča, aby zmluvná strana pozmenila príslušné právne predpisy s cieľom posilniť mandát a nezávislosť Slovenského národného strediska pre ľudské práva, ktoré by sa tým dostalo do plného súladu s Parížskymi princípmi, a podniknúť kroky na zabezpečenie poskytovania dostatočných finančných a ľudských zdrojov, aby stredisko mohlo vykonávať svoj mandát nezávisle a efektívne.

4.6 Výbor OSN pre odstránenie diskriminácie žien - Záverečné odporúčania k piatej a šiestej periodickej správe Slovenskej republiky¹⁰⁴

Výbor odporúča zmluvnému štátu urýchlenie prijatia plánovaných zmien legislatívy Slovenského národného strediska pre ľudské práva s cieľom zvýšiť jeho efektivitu, politickú a finančnú nezávislosť a kapacitu proaktívne poskytovať právnu pomoc a právne zastúpenie v prípadoch diskriminácie a násilia na ženách, vrátane sexuálneho násilia a obťažovania. Na ten účel by mal zveriť stredisku dostatočné ľudské, finančné a technické prostriedky a umožniť stredisku monitorovať prípady týkajúce sa práv žien a viac-sektorovej diskriminácie.

4.7 Výbor OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva - Záverečné odporúčania k druhej periodickej správe Slovenskej republiky¹⁰⁵

Výbor vyjadruje obavu, že právomoci a nezávislosť Slovenského národného strediska pre ľudské práva sú obmedzené, ako aj že nemá dostatočné finančné a personálne zdroje. Výbor odporúča zmluvnej strane zmeniť legislatívu tak, aby malo stredisko potrebné právomoci a nezávislosť, a zveriť stredisku finančné a ľudské zdroje potrebné pre fungovanie v súlade s Parížskymi princípmi.

¹⁰³ Tamtiež.

¹⁰⁴ Tamtiež.

¹⁰⁵ Tamtiež.

4.8 Komisár Rady Európy pre ľudské práva - Správa z návštevy Slovenskej republiky¹⁰⁶

Komisár naliehavo žiada Slovenskú republiku, aby zabezpečila verejnému ochrancovi práv a Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva dostatočnú podporu a zdroje umožňujúce efektívne napĺňanie ich mandátu.

4.9 Európska komisia proti rasizmu a intolerancii (Rada Európy)¹⁰⁷ - Závery ECRI k implementácii odporúčaní pre Slovenskú republiku, priebežné hodnotenie¹⁰⁸

Vo svojej správe z 5. monitorovacieho cyklu ECRI odporúčala bez zbytočného odkladu spustiť reformu Slovenského národného strediska pre ľudské práva tak, aby mala dostatočné finančné a ľudské zdroje pre plnenie svojich úloh nezávisle a efektívne a podľa antidiskriminačného zákona, či už sa štát rozhodne zriadiť samostatné Equality Body alebo všeobecnú ľudskoprávnu inštitúciu. V roku 2014 však stredisko opätovne získalo status B, pričom GANHRI odporučila viacero legislatívnych zmien. ECRI s poľutovaním konštatuje, že reforma strediska bola ohlásená pred šiestimi rokmi bez výsledku a jej odporúčanie naďalej nie je implementované.

4.10 Európska komisia (EÚ) - EU Pilot 4446/13/JUST¹⁰⁹

Európska komisia žiada, aby bolo v rámci novelizácie zákona o Slovenskom národnom stredisku pre ľudské práva doplnené ustanovenie upravujúce vydávanie správ a odporúčaní v oblasti nediskriminácie o slovo „nezávislé“ (správy a odporúčania) v súlade so smernicami 2006/54/ES, 2004/113/ES a 2000/43/ES.

Ako je možné vidieť, viacero odporúčaní reflektuje na problémy spojené so súčasným znením zákona o Stredisku a minoritne sa venuje aj VOP či komisárovi pre deti. Efektivita, politická, či finančná nezávislosť, rozsah a pôsobnosť správnej rady strediska sú hlavnými bodmi v takmer každom odporúčaní venovanému danej inštitúcii. Z toho dôvodu je tiež možné usúdiť, že zákon o Stredisku, ako je nastavený v súčasnosti, nie je adekvátny a je nutné uskutočniť legislatívne zmeny v oblasti ochrany ľudských práv. K možným legislatívnym zmenám a záverečným dátam analýzy sme preto venovali nasledujúcu časť analýzy.

¹⁰⁶ Tamtiež.

¹⁰⁷ Skratka je „ECRI“.

¹⁰⁸ INŠTITÚCIE OCHRANY A PODPORY ĽUDSKÝCH PRÁV. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=461497>. [cit. 06.08.2020].

¹⁰⁹ Tamtiež.

5 Zhrnutie a sumárne výsledky analýzy

Z tejto časti sa budeme postupne snažiť zodpovedať jednotlivé výskumné otázky.

5.1 Financovanie daných inštitúcií

Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva a národnostné menšiny Uznesením č. 147 z 20. novembra 2019 k návrhu rozpočtu kapitoly Všeobecná pokladničná správa na roky 2020 až 2022 súhlasil s návrhom rozpočtu kapitoly Všeobecná pokladničná správa na rok 2020, v tom výdavky súvisiace s činnosťou Kancelárie verejného ochrancu práv **1 857 374 eur**, Slovenského národného strediska pre ľudské práva **792 822 eur**, Úradu komisára pre deti **589 655 eur**, Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím **554 981 eur** a uložil podpredsedovi výboru informovať gestorský Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre financie a rozpočet o prijatom uznesení. Ako je možné vidieť, chod jednotlivých inštitúcií v roku 2020 je financovaný vo výške **3 803 832 eur**.

Jednotlivé inštitúcie neuvádzajú v rámci svojich portálov žiadne informácie k čerpaniu iných prostriedkov, než tých, ktoré sú im dané štátnym rozpočtom. Z toho dôvodu nie je možné vyjadriť ich iné príjmy ako štátny rozpočet.

5.2 Záonné ukotvenie inštitúcií a medzinárodná zmluva podmienujúca ich vznik

- a) Slovenské národné stredisko pre ľudské práva vzniklo na základe zmluvy medzi vládou SR a OSN (v Zbierke zákonov vyšla predmetná zmluva ako Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 29/1995 Z. z.). Jeho právny rámec v SR pokrýva zákon NR SR č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov. Pôsobí ako NHRI inštitúcia a Equality body. V časti 4 tejto analýzy sme poukázali na odporúčania pre SR, keďže Stredisko dlhodobo nepôsobí v úplnom súlade s Parížskymi princípmi.
- b) Verejný ochranca práv SR vznikol v roku 2001 z dôvodu, aby Slovenská republika mohla deklarovať plnenie určitého európskeho štandardu výkonu a ochrany ľudských práv ako aj predvstupových podmienok v súvislosti s inštitucionálnou stabilitou ako zárukou demokratického zriadenia a právneho štátu, ako aj dodržiavania ľudských práv a ochrany menšín. V porovnaní so Strediskom, VOP nevznikol ako produkt určitej dohody, resp. ako odporúčanie medzinárodnoprávneho dokumentu. Jeho právny rámec tvorí Ústava SR (čl. 151a), a tiež zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov.

- c) Komisar pre deti SR vznikol v roku 2015 ako požiadavka OSN pre zriadenia nezávislého mechanizmu pre práva detí cez Výbor pre práva dieťaťa, ktorá bola SR adresovaná od roku 2001. Zákonné ukotvenie komisára pre deti SR pokrýva zákon č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- d) Komisar pre osoby so zdravotným postihnutím SR znamenal pre SR vytvorenie nezávislého mechanizmu pre osoby so zdravotným postihnutím, ktorý vyplynul priamo z Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý SR ratifikovala v roku 2010. Jeho zákonné ukotvenie pokrýva zákon č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

5.3 Porovnanie kompetencií

5.3.1 Porovnanie kompetencií Strediska a VOP s ohľadom na odporúčania GANRHI

Vzhľadom k tomu, že Stredisko a VOP majú v rámci všeobecnej ochrany ľudských práv pomerne porovnateľné kompetencie, v prvom rade sa budeme venovať ich vzťahu.

Pre repetitórium, Stredisko a VOP a ich mandát a oprávnenia boli predmetom záujmu politických elít už v roku 2011, kedy boli navrhnuté komplexné riešenia ohľadom možností zmien oprávnení jednotlivých inštitúcií. Podobný pokus, ktorý však od medzirezortného pripomienkového konania neputoval na schôdzu Národnej rady SR sa udial v roku 2017. Oba prípady sme bližšie špecifikovali v časti [2.1.3 tejto analýzy](#). Konkrétne sa jednalo o presun kompetencií NHRI zo Strediska na VOP. Komplexnejší prehľad a porovnanie súladu Strediska a VOP s Parížskymi princípmi obsahuje príloha k vládnemu návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov (parlamentná tlač 1264), časť III, ktorá definuje súlad s parížskymi princípmi.¹¹⁰ Daný dokument začínajúc na strane 22 uviedol check-list oboch inštitúcií voči požiadavkám Parížskych princíпов.

Zároveň, dokument vyslovil tieto nedostatky: „Z uvedeného vyhodnotenia súladu Parížskych princíпов vyplýva, že legislatívne vymedzenie verejného ochrancu práv a Kancelárie verejného ochrancu práv je v aktuálnom stave bližšie k naplneniu požiadaviek Parížskych princíпов, tak ako sú interpretované odporúčaniami GANHRI. Nedostatky vytýkané Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva boli identifikované v oblastiach mandátu, nezávislosti, plurality, finančných zdrojov a pri riešení podnetov. Pri verejnom ochrancovi práv medzi

¹¹⁰ INŠTITÚCIE OCHRANY A PODPORY ĽUDSKÝCH PRÁV. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=461497>. [cit. 06.08.2020].

najvýraznejšie nedostatky bude patriť najmä nedostatok pluralizmu typický pre tieto organizácie, ako aj vymedzenie pôsobnosti na orgány verejnej moci, pričom aj tá je ďalej limitovaná zákonom. Viaceré oprávnenia, ktoré v súčasnosti realizujú obe inštitúcie na základe výkladu svojho mandátu a ktoré možno zhrnúť ako rozvíjanie spolupráce, nie sú legislatívne upravené vôbec, napr. v kontexte spolupráce s mimovládnu sférou a medzinárodnými orgánmi. Podobne nemá ani jedna inštitúcia zaručenú funkčnú imunitu. Zabezpečenie súladu ktorejkoľvek, alebo oboch z týchto inštitúcií, s Parížskymi princípmi by si vyžadovalo legislatívne zmeny.“

Návrhy koncepčných riešení boli uvedené v časti IV predmetnej analýzy: „Na základe vyhodnotenia I., II. a III. časti tohto materiálu a rešpektujúc už navrhované možnosti riešenia obsiahnuté v Analytickej správe o činnosti a postavení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v kontexte inštitucionálnej ochrany ľudských práv v SR schválenej vládou SR sa odporúča naplniť stanovené ciele nasledovne:

Cieľ 1. Existencia národnej ľudskoprávnej inštitúcie s akreditovaným statusom A - v súlade s Parížskymi princípmi

Alternatíva 1. transformáciou verejného ochrancu práv na národnú ľudskoprávnu inštitúciu.

Alternatíva 2. zosúladením právnej úpravy Slovenského národného strediska pre ľudské práva s požiadavkami Parížskych princíпов.

Cieľ 2. Existencia efektívnej inštitúcie presadzujúcej nediskrimináciu podľa antidiskriminačného zákona, práva EÚ a medzinárodných dohôd, ktorými je Slovenská republika viazaná - po legislatívnej stránke by sa vyžadovalo najmä rozšíriť existujúce a vágne ustanovenia zákona o Slovenskom národnom stredisku pre ľudské práva.“¹¹¹

Z daného je možné usúdiť, že zákonné ukotvenia oboch inštitúcií, Strediska a aj VOP, je nutné novelizovať tak, aby buď jedna, alebo druhá inštitúcia plnila požiadavky Parížskych princíпов v najlepšom možnom štandarde, t. j. so statusom „A“. Ako sme spomenuli, určité snahy v minulosti boli, avšak doteraz neboli plne zrealizované. Ako bolo uvedené, výsledkom je nedostatočné zákonné, finančné a personálne zabezpečenie oboch inštitúcií. V prípade, ak by malo dôjsť k zrušeniu Strediska ako takého, je nutné pamätať na zmluvu s OSN, v rámci ktorej článok 6 ustanovuje, že zmeny je možné uskutočniť len so súhlasom oboch strán. Taktiež, ak by sa normotvorcovia rozhodli o presun kompetencie NHRI pod VOP, musia rátať v prvom rade so zmenou zákona o verejnom ochrancovi práv tak, aby spĺňal podmienky pre dosiahnutie najlepšieho statusu v zmysle Parížskych princíпов a tiež s tým, že status by bol udelený až po akreditačnom konaní Výboru SCA GANHRI.

¹¹¹ Tamtiež.

Otázne ostáva oprávnenie Equality body. Dané oprávnenie by ostalo pravdepodobne aj v zmysle predošlých návrhov v prípade presunu NHRI kompetencií pod VOP, v rámci Strediska. V tom prípade by však bolo nutné premenovať Stredisko, keďže názov by mohol budiť zmatečný dojem o povahe svojej pôsobnosti.

5.3.2 Vzťah Strediska a VOP ku Komisárovi pre deti

Všeobecný komentár č. 2 (2002) k Dohovoru OSN o právach dieťaťa (1989) v prvom rade vítal zriadenie špecificky orientovaných inštitúcií pre práva detí, avšak v mnohých štátoch sú prostriedky a zdroje obmedzené pre vytvorenie takto špecificky orientovaných inštitúcií. Vzhľadom k tomu, že tak Stredisko ako aj VOP sú dlhodobo finančne poddimenzovanými inštitúciami (viď odporúčania medzinárodných organizácií v časti 4 tejto analýzy), bolo prekvapujúce, že od roku 2001 bolo od Výboru OSN pre práva dieťaťa od SR požadované, aby sa zriadil nezávislý mechanizmus pre práva dieťaťa. Navyše, všeobecný komentár č. 2 (2002) odporúčal, aby v prípade, ak nie je dostatočný finančný a kapacitný rámec pre pokrytie agendy detí, má sa toto oprávnenie delegovať pod existujúcu NHRI inštitúciu – t. j. Slovenské národné stredisko pre ľudské práva. VOP navyše samostatne zriadil webové sídlo s názvom „detský ombudsman“, čo taktiež vytvára dojem duplicitných oprávnení v rámci práv detí.

V konkrétnej rovine sme v rámci časti [2.3 tejto analýzy](#) uviedli komparáciu oprávnení komisára pre deti k VOP. V prípade, ak by došlo k zrušeniu inštitúcie komisára pre deti a vytvorenie kompetencií v rámci VOP, resp. NHRI, teda Strediska, bola by nutná legislatívna úprava zákona o VOP, resp. Strediska.

5.3.3 Vzťah Strediska a VOP ku Komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím

Podobne by bolo nutné pristupovať aj v prípade presunu kompetencií komisára pre osoby so zdravotným postihnutím pod NHRI inštitúciu, resp. VOP. Tu je však nutné upozorniť na fakt, že zástupcovia osôb so zdravotným postihnutím privítali zriadenie špecifickej inštitúcie, a súčasná komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím SR JUDr. Zuzana Stavrovská pracuje na veľmi vysokej úrovni pomoci pre dané osoby.¹¹²

5.3.4 Záverečné odporúčania

Záverom dodávame, že v prípade legislatívnych zmien jednotlivých inštitúcií bude nutné vytvoriť komplexnú analýzu činností jednotlivých inštitúcií a v prvom rade sa zamerať na otázku vyriešenia statusu NHRI. Faktom je, že Stredisko so súčasným nastavením efektívne

¹¹² CSUDAI, E.: *Beyond Rationality: The Limits of Cooperation Between the Slovak Human Rights Institutions*. Bratislava: Faculty of Social and Economic Sciences, 2020. s. 159-168.

neplní požiadavky Parížskych princípov, a preto, ako bolo viackrát spomenuté, sa musia normotvorcovia rozhodnúť, či posilnia danú inštitúciu, resp. presunú danú NHRI kompetenciu pod VOP. V prípade ak by došlo k presunu kompetencie, je nutné pamätať zároveň na oprávnenie Equality body. Stredisko by sa teda buď transformovalo na inštitúciu pre rovnosť, resp. by dané oprávnenie prešlo pod inú inštitúciu – ako oddelenie VOP, resp. pod Centrum právnej pomoci (túto alternatívu spomína aj Analytická správa o činnosti strediska z roku 2011).

V prípade komisariátov by bolo potrebné následne zvážiť, či budú aj naďalej pôsobiť samostatne, pretože majú v určitých oblastiach širšie oprávnenia ako VOP, resp. ich kompetencie sa legislatívne začlenia pod VOP. Popri jednej inštitúcii pre ľudské práva (podobne ako je tomu v Českej republike – i keď o špecifikách slovenského a českého ľudskoprávneho systému by sa bolo nutné venovať v samostatnej analýze) by bolo možné vytvoriť tzv. umbrella institution, kde by VOP malo výsostné postavenie ako NHRI inštitúcia a sieťovala by pod sebou úrady komisára pre deti, komisára pre osoby so zdravotným postihnutím a tiež oprávnenie Equality body. Tým pádom by pravdepodobne nedochádzalo k mylným situáciám, kedy sa klient obráti na Stredisko v domnení, že mu môže pomôcť vo veci porušenia základných práv. Takýchto prípadov by mohlo byť mnoho a je možné, že jednotlivé inštitúcie by nekontaktovali tú správnu a klient by časom ostal v bezvýchodiskovej situácii. Výhodou tzv. „umbrella systému“ je aj to, že v prípade jednej inštitúcie sieťujúcej ostatné inštitúcie by došlo k pravidelnej výmene informácií v rámci oddelení jednej inštitúcie a klient by bol s určitosťou odkázaný na správnu inštitúciu. Napríklad, ak by sa osoba so zdravotným postihnutím ocitla diskriminovaná, právnici Equality body a oddelenie pre osoby so zdravotným postihnutím by vedeli vec vyriešiť v rámci jednej budovy na základe ich právneho prepojenia. Tento atribút dnes absentuje.¹¹³

Ďalším možným riešením by bolo vytvorenie tzv. „domu ľudských práv“, keď by síce kompetencie jednotlivých inštitúcií ostali zachované, ale sídlili by v tej istej budove. Klienta by vedeli častokrát už na prvom kontakte mieste odporučiť, na ktoré poschodie má ísť. Taktiež je možné si všimnúť, že okrem VOP sú ostatné tri inštitúcie situované v súkromných priestoroch, a teda časť štátneho rozpočtu je venovaná na úhradu nájmu a nie na samotný chod ľudskoprávnych inštitúcií.¹¹⁴

Súčasný stav ochrany ľudských práv v SR na štátnej úrovni s určitosťou nie je vyhovujúci, na čo poukázali aj odporúčania medzinárodných organizácií uvedené [v časti 4 tejto analýzy](#). V prípade, ak sa zákonodarca rozhodne meniť jednotlivé oprávnenia a mandáty inštitúcií, bude potrebná komplexná právna analýza a legislatívna príprava a zároveň diskusia s odborníkmi z jednotlivých rezortov ako Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo práce,

¹¹³ Tamtiež.

¹¹⁴ Tamtiež.

sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a pod., a tiež so zástupcami mimovládnych organizácií, ktoré pôsobia v oblasti ľudských práv, ako aj reprezentantmi akademickej obce. V prvom rade sa však bude musieť vyriešiť otázka NHRI, t. j. vzťah Strediska a VOP, a následne analyzovať, či by nebolo vhodné spojiť jednotlivé oprávnenia daných inštitúcií do tzv. umbrella systému, pričom centrálna inštitúcia by mala aj viacero regionálnych kancelárií, pretože okrem Strediska s tromi regionálnymi kancelárkami sú ostatné inštitúcie (VOP a komisariáty) so sídlom v Bratislave nútené cestovať za potencionálnymi klientami a za osvetou ľudských práv po celej SR.

Záver

Predložená analýza zmapovala zákonné, resp. ústavné zakotvenia ľudskoprávných inštitúcií v podmienkach SR. Zároveň bolo poukázané na predošlé snahy o presun kompetencií v rámci niektorých inštitúcií v minulosti, resp. snahy o ich posilnenie. Všeobecné odporúčania a odporúčania medzinárodných, či európskych aktérov pôsobiacich v oblasti ľudských práv ponúkajú v častiach 3 a 4 tejto analýzy hlbší pohľad do jednotlivých aspektov tvorby predmetných inštitúcií. V poslednej časti sú zhrnuté oblasti, ktoré sa stali predmetmi otázok pre túto analýzu s potenciálnymi návrhmi pre možné riešenie inštitucionálnej ochrany ľudských práv. Záverom je tiež nutné dodať, že jednotlivé odporúčania vychádzajú z empirie obsahovej analýzy jednotlivých dokumentov a pôsobia ako zhrnutie doterajších poznatkov vyslovených na exekutívnej úrovni na základe citovaných zdrojov.

Použité zdroje

1. CARVER, R.: *One Human NHRI or Many? How many Institutions Does It Take to Protect Human Rights? – Lessons from the European Experience*. Journal of Human Rights Practice. Volume 3. s. 1-24. 2011. Dostupné na internete: <https://academic.oup.com/jhrp/article/3/1/1/2189036>. [cit. 05.08.2020].
2. CSUDAI, E.: *Beyond Rationality: The Limits of Cooperation Between the Slovak Human Rights Institutions (Disseration Thesis)*. Bratislava: Faculty of Social and Economic Sciences, 2020. s. 159-168.
3. DISKRIMINÁCIA: *Slovenské národné stredisko pre ľudské práva*. Dostupné na internete: <http://diskriminacia.sk/slovenske-narodne-stredisko-pre-ludske-prava/>. [cit. 03.08.2020].
4. DÔVODOVÁ SPRÁVA: *Všeobecná časť (Parlamentná tlač 1499)*. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=413105>. [cit. 05.08.2020].
5. ECRI GENERAL POLICY RECOMMENDATION No. 2: *Equality Bodies to Combat Racism and Intolerance at National Level*. Dostupné na internete: <https://hudoc.ecri.coe.int/eng#%7B%22ECRIIdentifier%22:%5B%22REC-02rev-2018-006-ENG%22%5D%7D>. [cit. 03.08.2020].
6. EURÓPSKA KOMISIA PROTI RASIZMU A INTOLERANCII (ECRI): *Zriadenie orgánov pre rovnosť – Všeobecné politické odporúčanie ECRI č. 2: Kľúčové témy*. Dostupné na internete: <https://rm.coe.int/vseobecne-politicke-odporucanie-ecri-c-2-klucove-temy/16808e6013>. [cit. 06.08.2020].
7. EUROPEAN NETWORK OF OMBUDSPERSONS FOR CHILDREN: *ENOC Members*. Dostupné na internete: http://enoc.eu/?page_id=2469, <http://ennhri.org/our-members/#latvia>, <https://equineteurope.org/members-map/>. [cit. 05.08.2020].
8. GANHRI: *Paris Principles*. Dostupné na internete: <https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/ParisPrinciples.aspx>. [cit. 03.08.2020].
9. GANHRI: *Sub-Committee on Accreditation (SCA)*. Dostupné na internete: <https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Pages/default.aspx>. [cit. 03.08.2020].
10. INŠTITÚCIE OCHRANY A PODPORY ĽUDSKÝCH PRÁV. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=461497>. [cit. 03.08.2020].
11. INSTITUTIONS FOR THE PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS: *Report and Recommendations of the Sub-National Committee on Accreditation*.

Dostupné na internete:

https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Documents/2007_October%20SCA%20Report.pdf. [cit. 03.08.2020].

12. INTERNATIONAL COORDINATING COMMITTEE OF NATIONAL INSTITUTIONS FOR THE PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS: *Report and Recommendations of the Session of the Sub-Committee on Accreditation (SCA), Geneva, 17-21 March 2014*. Dostupné na internete: <https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Documents/SCA%20MARCH%202014%20FINAL%20REPORT%20-%20ENGLISH.pdf>. [cit. 03.08.2020].
13. MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR: *Návrh na riešenie verejnej ochrany práv detí a verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím*. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/vybor-deti-mladez/navrh-riesenie-verejnej-ochrany-prav-deti-verejnej-ochrany-prav-osob-so-zp.pdf>. [cit. 05.08.2020].
14. MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY: *Celoštátna stratégia ochrany a podpory ľudských práv – Uznesenie Vlády SR č. 71/2015*. Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/data/att/14484.pdf>. [cit. 04.08.2020].
15. NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY: *Detail návrhu zákona (Parlamentná tlač 1264)*. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=7104>. [cit. 04.08.2020].
16. NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY: *Detail návrhu zákona (Parlamentná tlač 1181)*. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=2&CPT=1181>. [cit. 04.08.2020].
17. NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY: *Dôvodová správa (Parlamentná tlač 1499)*. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=413105>. [cit. 05.08.2020].
18. ORGANIZÁCIA SPOJENÝCH NÁRODOV: *Dohovor o právach dieťaťa – Všeobecný komentár č. (2002)*. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/vybor-deti-mladez/dokumenty/gc-2-web.pdf>. [cit. 06.08.2020].

19. PARLIAMENTARY ASSEMBLY OF COUNCIL OF EUROPE: *Strengthening the institution of ombudsman in Europe*. Dostupné na internete: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20232&lang=en>. [cit. 06.08.2020].
20. PORTÁL OTVORENEJ VLÁDY: *Detail materiálu*. Dostupné na internete: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/7377/1>. [cit. 04.08.2020]. Materiál sa nachádza pod kolónkou „Vlastný materiál“ v rámci predmetnej stránky.
21. PRÁVNÝ A INFORMAČNÝ PORTÁL SLOV-LEX: *Zákon č. 85/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov*. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/85/20080401.html>. [cit. 04.08.2020].
22. PRÁVNÝ A INFORMAČNÝ PORTÁL SLOV-LEX: *zákon č. 90/2001 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov*. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/90/20020101>. [cit. 04.08.2020].
23. SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA: *Národné antidiskriminačné orgány*. Dostupné na internete: <http://www.snslp.sk/#menu=2481>. [cit. 03.08.2020].
24. SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA: *Národné inštitúcie pre ľudské práva*. Dostupné na internete: <http://www.snslp.sk/#menu=2480>. [cit. 03.08.2020].
25. SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA: *Správy o dodržiavaní práv dieťaťa*. Dostupné na internete: <http://snslp.sk/#page=2427>. [cit. 05.08.2020].
26. VEREJNÝ OCHRANCA PRÁV: *Verejný ochranca práv v Slovenskej republike*. Dostupné na internete: <https://www.vop.gov.sk/vznik-a-vyvoj-v-slovenskej-republike>. [cit. 04.08.2020].
27. VEREJNÝ OCHRANCA PRÁV SR: *Detský ombudsman*. Dostupné na internete: <http://www.detskyombudsman.sk/>. [cit. 05.08.2020].
28. UN HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER: *Status of Ratification (Interactive Dashboard)*. Dostupné na internete: <https://indicators.ohchr.org/>. [cit. 05.08.2020].
29. UN HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER: *Vienna Declaration and Programme of Action Adopted by the World Conference on Human Rights in Vienna on*

25 June 1993. Dostupné na internete:

<https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/Vienna.aspx>. [cit. 03.08.2020].

30. UN HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER: *UN Treaty Body Database*. Dostupné na internete:

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=6&DocTypeID=11&ctl00_PlaceHolderMain_radResultsGridChangePage=2. [cit. 05.08.2020].

31. UN HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER: *World Conference on Human Rights, 14-5 June 1993, Vienna, Austria*. Dostupné na internete:

<https://www.ohchr.org/en/aboutus/pages/viennawc.aspx>. [cit. 03.08.2020].

32. UN WOMEN: *Commission on the Status of Women (52nd Session)*. Dostupné na internete: https://www.un.org/womenwatch/daw/csw/csw52/crps/crp1_e.pdf. [cit. 06.08.2020].

33. ÚRAD VLÁDY SR: *Uznesenie Vlády SR z 15. júna 1993 číslo 430*. Dostupné na internete: https://www.vlada.gov.sk//uznesenia/1993/0615/uz_0430_1993.html. [cit. 03.08.2020].